Magasin ng BAGONG Buhay

APR 15 1957

ABRIL 14, 1957

PALASPAS...

Pahina 4

Ito ang simula ng hirap ng "Kristo" sa "Via Crucis" sa Paombong — nang hubaran na ng mga "Hudyo" upang pahirapan at papagpasanin ng krus hanggang sa "kalbaryo". Makikitang sumusubaybay ang maraming tao...

"VIA CRUCIS" Sa Paombong

KUNG ganitong Mahal na Araw, maraming pook at bayan ang nagdaraos ng Senakulo — isang paglalarawan ng buhay ni Hesukristo. Karaniwan nang itinatanghal ang Senakulo sa mga entablado o sa mga ipinasadyang tanghalan, at kalimita'y sa gabi upang maging maginhawa ang pagtatanghal at ang panonood.

Sa nayon ng Kapitangan, Paombong, Bulakan ay nasasaksihan ang isang palabas na kauri ng Senakulo. Inilalarawan ang mga tagpo ng paghihirap ni Kristo nang magpasan na ng krus patungo sa bundok ng Kalbaryo. Hindi katulad ng Senakulo, ito'y idinaraos sa araw, at hindi sa entablado kundi sa lansangan — sa pangunahing kalsada ng nayon — sa gitna ng mainit na sikat ng Araw.

Ang natatanging pagtatanghal na ito, na isang paggunita sa dinanas na mga hirap at sakit ni Hesukristo sa pagtubos sa sala ng sangkatauhan, ay pinagdarayo ng mga taong karamiha'y nagbubuhat pa sa mga kalapit-bayan.

Nakadamit ng mga kasuotang naaangkop sa ibinubuhay na panahon, ang mga tauhang nagsisiganap ay lubhang sanay na sa ginagampanang mga papel, kaya nagiging makatotohanan ang inilalarawang mga tagpo.

Ang gumaganap ng Kristo sa pagtatanghal na ito ay siyang nagdaranas ng matinding hirap at pagod — nakayapak na naglalakad sa mainit na lansangan, may pasang tunay na krus na "pagpapakuan" at sinusubaybayan ng palo ng mga "Hudyo" hanggang sa makarating sa "Kalbaryo".

Ang paglalarawang ito ng "Via Crucis" sa Paombong ay nababalita sa maraming bayan at pinagdarayo ng mga tao tuwing Biyernes Santo...

Ang aming mahigit sa 50 taong karanasan, at ang paggamit namin ng pinakamakabagong makinarya sa paghahanda ng tabako sa paggawa ng mataas na uring tabako at sigarilyo ay ang inyong katunayan ng dinapapantayang kasiyahan sa paninigarilyo.

Alhambra
CIGAR AND CIGARETTE MFG. CO.
31 TAYUMAN, MANILA • TEL. 2-98-96
A-10

Hindi biro-biro ang nakayapak na maglakad sa mainit na lansangan, may pasang krus na yari sa mabigat na kahoy at paragasang kinakaladkad ng tumatayong mga hudyo...

MAGASIN NG
BAGONG Buhay

Lumalabas tuwing Linggo ng umaga na kalakip ng pahayagang BAGONG BUHAY.
Tanggapan at pasulatan: 209 Sampaloc Avenue, Lunsod Quezon.

Namamatnugot: EDDIE RAÑOLA

Kagawad: GREGORIO R. FLORENCIO   Sa guhit: PETE VENEZUELA

Makatotohanang nailalarawan dito ang isa sa mga pagkakarapa ni Kristo nang paakyat na sa bundok ng Kalbaryo. Ito'y kasabay ng malalakas at sunud-sunod na palo ng mga "Hudyo" at ng pagsaklolo ng lumuluhang "Birhen," na dili ang di nakaaantig ng damdamin ng mga nanonood...

Ang pagdarampi ng birang ni "Veronica" sa sugat-sugatang mukha ng "Kristo". Ito'y isa sa pinakamahalaga at marikit na yugto sapagka't ang gumaganap ng "Veronica" ay lumilitaw buhat sa hanay ng nagsisipanood na mga tao...

Maging matalino sa katipiran at kaligtasan-

WHEN IT'S TIME TO RECAP INSIST ON

Firestone NEW TREADS

WALA PA SA KALAHATI NG HALAGA NG BAGONG GOMA

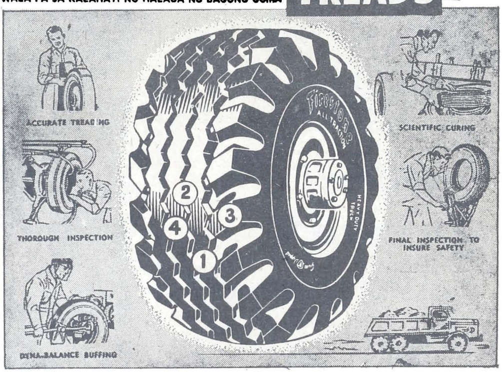

1 Dalawang Mapaggagamitan sa lansangan man o hindi
2 48-65% lalim ng gilit ukol sa matagalang milyahe
3 Matigas at matibay na baras ukol sa dagdag na traksiyon
4 Buong "center ribs" ukol sa matagalang gamit

URI, HUSAY NG KAYARIAN, PAGLILINGKOD at MAHIGIT SA 50 TAONG KAALAMAN NG FIRESTONE

Makipagkita sa inyong tagapagbili o talyer ng awto ngayon at igiit ang

FIRESTONE NEW TREADS

Inyong Kaligtasan ang aming Tungkulin sa Firestone

Firestone Tire & Rubber Co. of the Philippines

MGA PLANTA SA PAGKUKUMPUNI NG GULONG AT RETREAD:
DABAW • MAYNILA • SEBU

MAKINIG SA "VOICE OF FIRESTONE" TUWING LUNES 8:30 -- 9:00 N. G. SA DZRH

MABUTING DAAN AY MABUTING BUHAY

Ang pagsapit sa bundok ng "Kalbaryo". Gaya ng nakalarawan, ang "Kristo" ay nakalugmok na sa matinding hirap at pagod at anyong nananalangin. Inihahanda naman ng mga "hudyo" ang pagpapako sa kanya sa krus...

Ito ang lalong mahirap na bahaging tinutupad ng "Kisto" — ang tagpo ng "pagpapako sa krus". Kasunod nito ang matagal na pagkakabitin at ang pag-ulos ng sibat ni "Longino" (tingnan ang panglikod na pabalat).

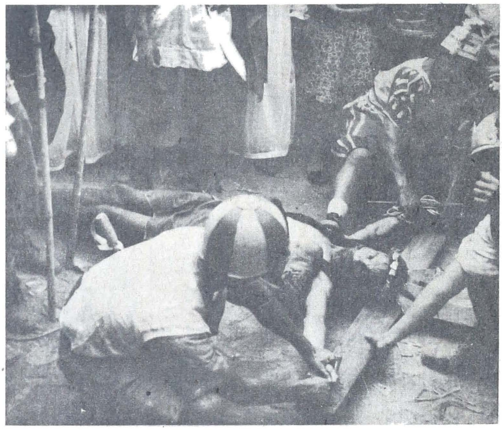

Ang Pabalat...

Minsan sa isang taon, ang mga simbahan ay sumasaya sa paningin. Ito'y kung Domingo de Ramos o ang tinatawag na "Linggo ng Palaspas". Sa araw na iyan, ang mga simbahan ay nagtitila dagat-dagatang umaalon sa nagkunday-kunday na palaspas, na waring nagpapaligsahan sa maririkit na kayarian.

Ang mga benditadong palaspas ay nagsisilbing pahiyas sa maraming tahanan. Umano'y pananggalang din sa mga kulog at kidlat.

Sa aming pabalat ay makikita ang ilang nagsisigawa ng palaspas. Ito'y malakas pagkakitaan kung ganitong mga araw...

Pagkatapos ng may labindalawang oras na paglamon ng apoy sa lunsod ng Katbalogan, ito ang tanging nalabi sa Catbalogan Elementary School na ganap na tinugnaw ng apoy — ang napinsala nguni't nanatili pa ring nakatayong bantayog ni Dr. Rizal at ang di na pakikinabangang sunog na mga yero.

Ito ang kaisa-isang pamatay-sunog ng Katbalogan na magdamag na nakipaglaban sa apoy nguni't ganap na nabigo.

ANG TRAHEDYA SA KATBALOGAN

ANG NAGANAP na malaking sunog sa Katbalogan Samar, noong unang araw ng Abril ay matatala sa kasaysayan. Isa iyon sa pinakamalubhang sakuna sa Kapuluan na pumuti ng ilang buhay at puminsala ng may ₱20,000,000 halaga ng mga ari-arian. Bunga ng sunog na iyon, mahigit sa 50,000 mamamayan ang nangawalan ng tahanan at ngayo'y nagsisiasa na lamang sa tulong ng mga ahensiyang panaklolo ng pamahalaan.

Sa mga sandaling sinusulat ito, isang intsik na umano'y nalulugi sa negosyo ang pinaghihinalaang kusang lumikha ng sunog na itong tumupok sa isang buong siyudad.

Kung mapatunayang may katotohanan ang mga unang balita, nararapat lamang na lapatan ng pinakamabigat na parusa ang dayuhang iyon na dapat managot sa malungkot na sinapit ng isang lunsod at ng kanyang libu-libong mamamayan!

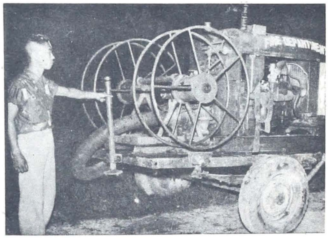

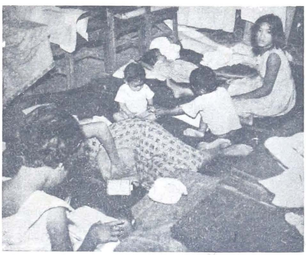

Sila ay ilan lamang sa may limampung libong naging biktima ng malaking sakuna na ngayo'y muling "magsisimula sa buhay."

Si Senador Decoroso Rosales, habang nangangalap ng mga ulat tungkol sa sunog na nagsimula noong gabi ng unang araw ng Abril at nanalanta hanggang sa umaga ng sumunod na araw.

Kung hindi makapagsipilyo matapos kumain
Sapat na ang Minsang *Pagsisipilyo* ng

COLGATE DENTAL CREAM

✓ Laban sa Pagkabulok ng Ngipin sa ***Maghapon!***
✓ Pinapawi ang Masamang Hininga ***Agad-agad!***
✓ Pinananatiling ***Maganda't Malinis*** ang Ngipin!

may GARDOL*

*Colgate's Trade-Mark For Sodium N-Lauroyl Sarcosinate

itinatagubilin ng PHILIPPINE DENTAL ASSOCIATION

PINABABANGO ANG INYONG HININGA HABANG NILILINIS ANG INYONG NGIPIN!

PAO: Lingkod ng Bayan

Upang maakit ang mga mamamayan na makipagtulungan sa hukbo sa pagsugpo sa mga Huk at tulisan, ang PAO ay nagbagsak ng mga polyeto sa "masese-lan" na purok sa Laguna. Makikitang hindi mapigil ng mga alagad ng batas ang mga mamamayan sa pamumulot ng polyeto na napatunayang mabisang paraan ng paglamuyot sa damdamin ng madla.

"NOSEGAY DOILY" — Ito ang iniangkop na pamagat sa disenyo ng center-piece o doily na makikita sa larawan. Bagama't ang karaniwang disenyo ay ginagamitan ng sinulid, ang isang ito ay kaiba sa karaniwan sapagka't maaaring gamitan ng pili ng plastik na nabibili sa mga tindahan ng puntas sa iba't ibang kulay at sukat.

"ANG pagbabagong-tatag ng Tanggapan sa mga Suliraning Pangmadla ng Konstabularye (PC PAO) ay bunsod ng layuning makapaglingkod ang hukbong Pilipino sa mga mamamayan hindi lamang sa panahon ng digmaan kundi maging sa kapayapaan."

Ito'y ipinahayag ng Kalihim Eulogio Balao ng Kagawaran ng Tanggulang Pambansa bago binuwag ang Tangapan sa Pakikidigmang Pangkaisipan (PWO) na isinanib sa PAO mula noong Marso 1.

Sinasabing binuwag ang PWO na pinamunuan ni Komandante Constante Ma. Cruz dahil sa natuklasang ilang katiwalian at "di-pagkakaunawaan" ng Kalihim Balao at ng Pangalawang Kalihim Jose M. Crisol.

Nguni't ano man ang tunay na dahilan, ang pagkakasanib ng PWO sa PAO ay kapaki-pakinabang sa kapakanan ng may dalawampu't dalawang milyong mamamayan.

Bakit?

Sapagka't sa pagsasanib ng dalawang tanggapan ay palalawakin ang gawain ng bagong PAO hanggang sa mga nayon sa pamamagitan ng mga sangay sa apat na purok militar.

Subali, ano ang PAO? Anu-

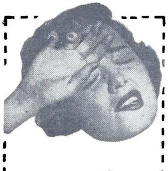

SAKIT ng ULO?

Naito ang Dagling
PANLUNAS!

MABILIS
LIGTAS

Upang mapawi ang sakit ng ulo sa madaling paraan, lumunok ng CORTAL! Ang CORTAL ay nagdudulot ng dagling ginhawa, at . . . pinasisigla pa kayo!

KAPAG SINUMPUNG NG KIROT,
Humingi Ng —

Cortal

DAGLI·LIGTAS·TIYAK

Tumulong at Umabuloy sa ✚

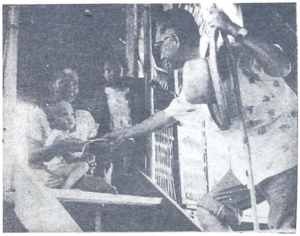

Sa mga sandali ng pangangailangan ng mga biktima ng iba't ibang sakuna, ang PAO ay madaling kumikilos upang tumulong, Makikitang iniaabot ni Kcmandante Manawis sa isang taganayon ang tulong na salapi.

Maging ang mga alagad ng simbahan ay hinihimok ng PAO na makisanib sa masiglang kampanya laban sa panunulisan at panliligalig. Makikitang kinakapanayam ni Komandante M. Manawis (dulong kaliwa, nakasalamin) ang dalawang pari samantalang nakamasid ang mga kawal ng PC.

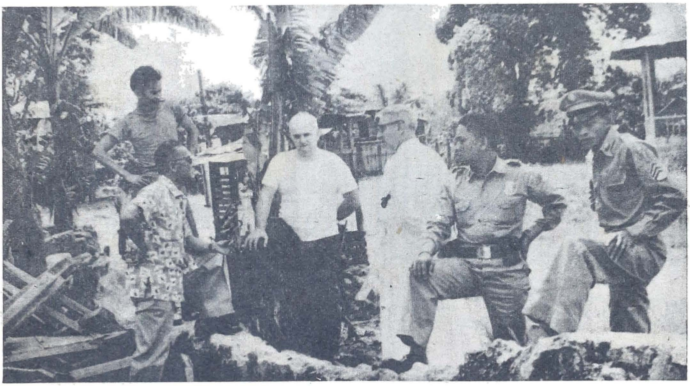

ano ang mga gawain nito? At paano nakatutulong sa mga mamamayan?

Kilusan Laban sa mga Mapanligalig

Bungang-isip ni Brigadyer Heneral Manuel F. Cabal, puno ng PC, ang PAO ay itinatag noong Enero 16, 1956 nang ilipat ng Hukbong Sandataban ng Pilipinas (PAF) sa PC ang pagtataguyod sa kilusan laban sa mga mapanligalig.

Bagaman kulang na kulang ng gugulin at mga kaluwagan ay nagpatuloy ang PAO sa pagtataguyod ng mga proyektong pambayan, sa pangunguna ng puno nito — si Komandante Mariano D. Manawis.

Ang unang malaking kilusan ng PAO ay ibinunsod noong Mayo, 1956 nang matagpuan sa isang liblib na nayon sa Paete, Laguna ang bangkay ni Gng. Zarraga at ng may 13 taong gulang na anak na babae nito.

Samantalang hinahanap ng mga kawal ang mga dumukot at pumatay sa mag-inang Zarraga, ang PAO ay nagpalaganap ng mga polyeto at paskel sa mapapanganib na purok, bukod sa mga pamamahayag na pangmadla at pakikipanayam.

Sa pamamagitan ng aeroplano ng Hukbong Panghimpapawid ng Pilipinas (PAF) ay makasampung nagbagsak ang PAO ng mga polyeto para sa mga tulisan at sa mga mamamayan.

At nagtagumpay ang pagsisikap ng PAO. Naakit nito ang damdamin ng mga mamamayan sa pakikipagtulungan sa hukbo sa pagtatatag ng kapayapaan at kaayusan.

Magkakasamang nagtungo sa tanggapan ng PAO sa Kampo Crame ang alkalde, bisealkalde at mga konsehal ng Paete at nagpasalamat sa PC.

Nguni't hindi lamang mga tulisan at Huk ang binabaka ng PAO kundi maging ang diwa ng komunismo.

Upang masugpo ang mga mapanligalig, binuhay ng PAO ang may 12,000 mga Lupon sa Pagpapayo ng mga Mamamayan (CAC) na itinatag noong 1952 sa panganguna ng Pangalawang Kalihim Crisol.

Ang CAC na binubuo ng mga pangunahing mamamayan sa purok ay tuwirang tumutulong sa hukbo sa mga kilusan laban sa mga tulisan at Huk at nagpapayo sa mga pinunong militar tungkol sa mabuting pakikitungo sa madla.

Mga Proyekto

May mahalagang bahaging ginagampanan ang PAO sa pagsasakatuparan ng palatuntunan ng yumaong Pangulong Ramon Magsaysay sa pagpapaunlad sa mga nayon.

Samantalang ang pangkat sa inhinyerya ng AFP ang gumagawa ng mga paaralang **prefabricated**, ang PAO ang nangangasiwa sa pagtatayo nito sa mga nayon, katulong ang mga mamamayan.

Hanggang noong Pebrero 18 ay 5,160 paaralan ang nagawa na ng AFP, 2,444 ang naitayo na at 1,996 ang hindi pa naipamamahagi at 620 ang na sa pintungan.

Bukod sa sariling proyekto, ang PAO ay katulong sa pagbubukas ng mga pansamantalang lansangan sa mga liblib na purok upang mabigyan ng kaluwagan sa paglalakbay ang mga mamamayan.

Ayon kay Komandante Manawis, ang PAO ay magtatatag ng ulirang nayon sa Kabinti, Laguna upang pamahayan ng 3,000 katao. Dahil dito'y nagtalaga ang AFP ng isang pangkat ng mga inhinyero ng hukbo na tutulong sa PAO, bukod sa dalawang **bulldozer** at dalawang **grader**.

Magtatatag din ang PAO ng ulirang nayon sa Mauban, Quezon para sa 200 katao. Kung magtatagumpay, ang proyektong ito'y itataguyod sa iba pang purok.

At kamakailan, sa kahilingan ni Tenyente Heneral Jesus M. Vargas (Ret.), tagapangulo ng lupong pamunuan ng NAWASA, ay pinakilos ni Heneral Cabal ang PAO upang surin ang 6,879 poso-artesyano sa Kapuluan.

Nguni't higit na mahalagang gawain ng PAO ang pagtulong sa mga panahon ng madaliang pangangailangan. Katulad ng Pangasiwaan ng Kagalingang-Bayan (SWA) at Krus na Pula, ang PAO ay namamahagi ng tulong na panustos sa mga mamamayang inaabot ng sakuna o napipinsala ng baha, bagyo at lindol.

Isang Hamon sa PAO

Sa kabila ng malawak na gawain, ang PAO ay may maliit na pondo kung ihahambing sa ibang tanggapan ng hukbo. Ayon sa panukalangbadyet ng hukbo, ang PAO ay tatanggap ng ₱75,000 lamang sa susunod na taong piskal.

Ipinagtapat ni Komandante Manawis na ang PAO ay may apat na **jeep** at isang **weapon carrier** lamang na ginagamit ng walong pangkat na kumi-

(Sundan sa pah. 19)

BUWANANG KIROT?

NAITO ANG DAGLING PANLUNAS!

MABILIS LIGTAS

Upang mapawi ang bagabag ng panapanahong kirot sa mabilis at maaasahang paraan, lumunok ng CORTAL! Tinataboy ng CORTAL ang sa tuwi ng "kalumbayan" sa ligtas at tiyak na paraan.

KAPAG SINUMPUNG NG KIROT, Humingi Ng —

Cortal

DAGLI·LIGTAS·TIYAK

Tumulong at Umabuloy sa

Sining ng Kasiya-siyang Pamumuhay

ni Maria Salome Tonsay

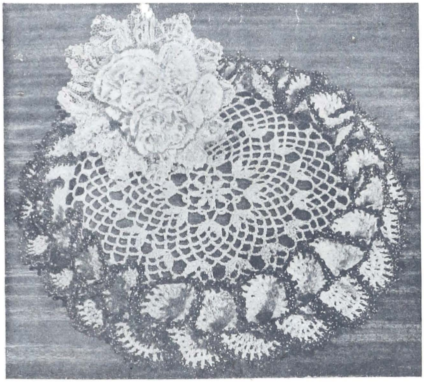

"NOSEGAY DOILY" — Ito ang iniangkop na pamagat sa disenyo ng centerpiece o doily na makikita sa larawan. Bagama't ang karaniwang disenyo ay ginagamitan ng sinulid, ang isang ito ay kaiba sa karaniwan sapagka't maaaring gamitan ng pili ng plastik na nabibili sa mga tindahan ng puntas sa iba't ibang kulay at sukat.

DAPAT UGALIIN NG BATA SA MGA SALU-SALO

(Kagandahang-loob ni Marie Jale Martinez ng Libby)

Ang batang hindi natuturuan ng mabuting kilos na dapat asalin sa isang salu-salo o pagtitipon ay mabiyaing dumalo sa mga katulad nito. Mayroon pang mga batang nagsasabing "kinasusuklaman" nila ang pagdalo sa mga pagtitipon sa dahilang walang patid ang kasasalita ng ina sa pagiging maingat sa kanilang mga damit o sa ano mang babasagin. Sa kabilang dako, ilan sa mga batang hindi nasusupil ng magulang ang takbo nang takbo at paroo't parito sa bulwagan, inihihiga ang mga silya sa gitna, nagdidikit ng "chewing gum" sa mga muwebles at sumisigaw sa karamihan ng tao.

Dahil dito, bago tulutang makadalo sa pagtitipon ang mga bata, o kaya'y magbigay ng pagtitipon ang inyong anak, kailangang bigyan muna sila ng paliwanag ukol sa mga bagay na dapat gawin at kung anong pag-uugali ang dapat nilang ipamalas. Sa bawa't pagkakamali nila ay magulang rin ang siyang napupulaan.

Ang mga sumusunod na alituntunin ay buhat sa isang dalubhasa sa mga pakikiharap sa mga pagtitipon:

Alituntunin ukol sa mga batang panauhin:

1. Dumating sa hustong oras na malinis at maayos sa paningin. Huwag kalilimutang linisin ang kuko.
2. Lumahok sa ano mang mga paglalaro, kahit hindi gusto ang larong binuksan.
3. Maging mapagparaya o "sport" kung matalo sa mga paligsahan.
4. Huwag gawin sa ibang bahay ang mga bagay na hindi ninyo magagawa sa inyong sariling tahanan.
5. Huwag kaliligtaang magpasalamat at magpaalam sa magulang ng inyong punong-abala o sa naghandog ng pagtitipon at sa kababata ring naghandog.

Alituntunin para sa naghahandog ng pagtitipon (bata):

1. Lumagay sa may pintuan upang salubungin ang mga panauhin.
2. Pasalamatan agad ang mga panauhin sa kanilang ibinigay na regalo, subali't ilagay muna ito sa isang lugar hanggang ang lahat ng mga panauhin ay dumating na — at saka buksan ang bawa't paketeng tinanggap at pasalamatan ang nagsipaghandog kung tapos na ang pagtitipon.
3. Tandaan na ang kasiyahan muna ng mga panauhin ang dapat isaalang-alang bago ang pansarili.
4. Sakaling kabilang kayo sa mga palaro o timpa-

(Sundan sa pah. 19)

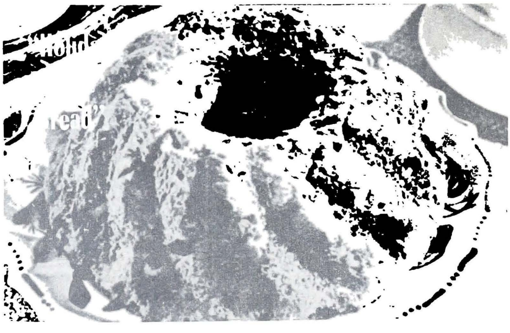

Ang mainit na kape, na inihahaing kasama ng **rolls, cookies** o **cake** ay angkop ihain sa panahong ito, lalo't mapataon sa araw ng bihilya.

Inilalakip namin dito ang isang **recipe** ng **cake** na nababagay ihain kung kuwaresma: Ang — **Holiday Fruit Bread.**

Initin ang ½ tasa ng gatas. Isalin sa isang malaking tason na mapaghahaluan upang lumamig ng kaunti hanggang sa maging mala-hininga lamang ang init. Haluan ng 5 kutsarita ng **Fleischman's Active Dry Yeast** na tinunaw sa ½ tasang mainit-init na tubig. Haluin hanggang sa matunaw na mabuti. Ihalo sa pinainit na gatas na na sa tason. Batihin ang lahat nang sangkap na kasama ang 1 at ½ tasa ng arina hanggang sa maging pino. Sa ibang tason, paghalu-haluin ang tinunaw na ½ tasang mantikilya, ½ tasang asukal, 3 kutsara ng katas ng lemon, 1 kutsara ng ginayat na balat ng lemon at 1 kutsaritang asin. Ihalo ang 3 itlog na binating mabuti. Pagkatapos ay ihalo sa 2 at ½ tasa ng arina. Ihalo naman sa "yeast batter". Dagdagan ng 1 at ½ tasa ng pasas, 1 latang may tatlong onsa ng **citron** at 1 latang may tatlong onsa ng **orange peel.** Takpan at hayaang umalsa sa isang mainit na pook na ligtas sa dumi. Ang kailangang tagal ay 1 at ½ oras. Lutuin sa pugon sa init na 350°F sa loob ng 50 hanggang 60 minuto

Mga Suliranin ng Puso

BINIBINING MARISSA: Ako po'y isang binatang may 25 taong gulang at sa kasalukuyan ay nanunuyo sa isang dalagang kasing-gulang ko rin. Nakilala ko po ang babaing ito may 2 taon na ang nakalilipas at sa loob ng panahong iyon ay napagkilala kong siya ang uri ng babaing hinahangad kong ihatid sa dambana. Ang suliranin ko po ay napakalayo ng agwat ng aming tinitirahan kaya't minsan o makalawang ulit sa loob ng isang taon ang aming pagkikita. Gayon man, ang pagkakaugnayan namin ay nagaganap sa pamamagitan ng liham. Nalalaman po niya na iniibig ko siya sapagka't ipinaliwanag ko na ito sa aking mga sulat sa kanya. Nguni't hindi pa niya tinatanggap ang aking pagmamahal. Sinabi niya sa aking mabuti nang pag-usapan namin ito nang personal. Nguni't kung kami naman ay nagkakaroon ng pagkakataong magkaharap, hindi ko po mabanggit sa kanya ang aking pag-ibig pagka't nauumid ako. Nang igiit ko ito sa aking mga liham ay sinagot niya akong hindi niya ako iniibig. Tinigilan ko na po ang pagliham sa kanya may dalawang buwan na ang nakararaan. Nguni't ang ipinag-aalinlangan ko ay bakit nagpapadala siya ng alaala sa aking kaarawan at nagpapahatid pa ng ilang pagbati. Kailangan ko po bang tugunin ang kanyang kagandahang-loob na ito? Sa akala po kaya ninyo ay iniibig niya ako? Mahal na mahal ko siya kaya payuhan ninyo ako kung dapat ko pang ipagpatuloy ang aking pangingibig sa kanya. — ROMAN

ROMAN — Ang kanyang pag-aalaala ay maaaring tanda lamang ng kanyang pakikipagkaibigan. Nguni't huwag kang umasa sa bagay na hindi dapat asahan. Sa lahat ng kaparaanan, kailangang tugunin mo ang kanyang pag-aalaala, sapagka't iyan ang inia-atas ng katalagahan. Kung ipagpapatuloy mo pa o hindi ang pangingibig sa kanya, iyan ay nasasaiyo na. Kung inaakala mong maaari kang maghintay na muli ng dalawang taon na kayo'y magkaibigan lamang (tandaan mong sinabi na niya sa iyong hindi ka niya iniibig), ikaw ang bahala. Nguni't para sa akin, lalong mabuti ang ikaw ay humanap na ng ibang makapagbibigay sa iyo ng magagandang pag-asa. —MARISSA.

BINIBINING MARISSA. Ang isa ko pong kapatid na binata ay may pag-ibig sa pinakamatalik kong kaibigan. Ang kaibigan kong ito ay nasawi na sa pag-ibig nang makalawang ulit, at simula noon ay namuhi na siya sa mga lalaki. Nais ko pong siya'y mapakasal sa aking kapatid. Hindi nga po lamang magandang lalaki ang kapatid ko, nguni't propesyonal at may mabuting hanapbuhay. Hahayaan ko po kayang ligawan siya ng aking kapatid? Papaano po kaya maaaring mapatunayan ng aking kapatid ang katapatan sa kanya? At [illegible] pa rin po kaya ng kaibigan ko ang umibig na muli? Nangangamba akong baka hindi na siya sumama sa akin sakaling ligawan siya nang hayagan ng aking kapatid. — NENA.

MAHAL NA NENA: —Malaki ang pag-asa na ang iyong kaibigan ay matututong umibig na muli. Ang pagiging malayo niya sa mga lalaki sa kasalukuyan ay dala lamang ng matinding pagdaramdam sa sinapit niyang pagkabigo sa pag-ibig. Nguni't malilimot din niya ang mga kabiguang ito sa paglipas ng panahon. Kung may husto siyang talino ay mapag-iisip niyang maraming bagay at mga pangyayari sa mundong ito. Nasawi siya nang makalawang ulit, nguni't hindi ito sapat upang kasuklaman niya ang lahat nang lalaki. Gayonman, ipinapayo ko sa iyong huwag kang makialam sa bagay na ito. Hayaan mong siya ang kusang tumuklas ng katapatan at pagiging marapat sa kanya ng iyong kapatid. Tungkol naman sa hindi na pagsama niya sa iyo sa sandaling lumantad na ng pagligaw ang iyong kapatid, ito ay dapat mong tanggapin pagka't siya lamang dapat mangyari —MARISSA.

BINIBINING MARISSA: Ako po'y may 18 taong gulang at binata. Nababaliw po ako sa pangingibig sa isang babaing kasinggulang ko rin. Dalawang bagay po ang dahilan kung bakit hindi ko maipagtapat ang aking layunin sa kanya. Una'y pinsang buo ko siya at ako'y malapit sa kanyang pamilya. Nangangamba akong baka kung malaman nila ang aking loobin ay kamuhian nila ako. Ang ikalawa po ay tapos lamang siya ng elementarya at ako po naman ay kasalukuyang tumutuklas ng karunungan sa isang kolehiyo. Nangangamba akong pag-alinlanganan lamang niya ang aking katapatan sa kanya at maaaring isipin niyang ibig ko lamang siyang paglaruan sapagka't siya'y isang probinsiyana, bukod pa sa walang gaanong dunong. Ngayong sila'y na sa lalawigan na, dapat po bang padalhan ko naman sila ng liham upang kumustahin, lalo na siya, kahit na maging mailmit ang pagpapadala ko ng liham? —PEPE.

PEPE: Wala akong makitang masama sa pagpapadala mo ng liham sa kanila sa lalawigan upang kumustahin ang kanilang kalagayan. Nguni't ipinapayo ko sa iyong kalimutan mo na ang balak mong pagtatapat ng iyong niloloob sa iyong pinsan pagka't ang lahat ay tuwiran kong sinasabi sa iyong isang pagkagiliw lamang at wala nang iba pa. Bukod diyan, hindi pinahihintulutan ng Simbahan at ng Batas ang pagkakasal ng magpinsang-buo. Hinggil naman sa kanyang naabot na dunong, maipapayo ko rin sa iyo na sa pagpili ng kakasamahin sa buhay ay mahalaga rin naman na isaalang-alang ang dunong ng dalawang nagiibigan sapagka't ang malaking agwat ng pinag-aralan ay karaniwang nagiging balakid sa matagumpay na pagsasama ng mag-asawa. —MARISSA.

BINIBINING MARISSA: Ako po'y may 19 na taong gulang at may katipan nang isang binatang may 23 taong gulang. Kami po ay kapuwa nag-aaral sa iisang pamantasan, subali't madalang po kaming magkausap. Dumaan po ang Pasko, Bagong Taon, kaarawan ko at ang **Valentine's Day** subali't hindi man lamang siya nagpaabot sa akin kahit na isang "card" o kaya'y dumalaw man lamang sa akin upang alalahanin naman ako sa mahahalagang araw na iyon. Lagi pong iisa lamang ang kanyang dahilan: nagkakataong wala siyang kapera-pera sa mga araw na iyon. Hindi ko po sana pinansin ang mga pangyayaring iyon sapagka't hindi naman ako naghahangad ng mga bagay na materyal, bagama't sa mga araw na iyon ay sadyang naghihintay ako ng kahit na mumurahing "card" bilang kasintahan niya. Nguni't sa akala kaya ninyo ay minamahal niya ako? Hindi rin niya ako inaanyayahang magkasama kami kahit minsan, lalo na noong anibersaryo ng aming pamantasan. Ang higit pang nagpalubha sa sakit ng aking kalooban ay para bang ikinahihiya niya akong hindi ko mawari. Minsan ay sinabi ko sa kanyang hintayin ako, subali't nang makita niya akong

(Sundan sa pah. 19)

25-2

Masdan...

ANG DAIGDIG SA PAMAMAGITAN NG MALINAW AT MAGAGANDANG MGA MATA

ANG ARAW-ARAW NA PAGGAMIT NG ILANG PATAK NG

EYE-MO

AY NAGDUDULOT NG KABABALAGHAN SA INYONG MGA MATA

1 Fl. oz. Contains: Chlorobutanol 1 gr.; Boric Acid 10 gr.; Berberine Sulphate 1/8 gr.; Zinc Sulphate 1/4 gr.

Ang nasa larawan ay si Annie Olivares. Angkop na angkop ang kanyang suot na jeans, pang-itaas na "H"-line at sambalilong buntal para sa isang iskursiyon o piknik.

Mga Damit na Pantag-init

Sa itaas ay makikita si Annie na naka-palda at blusa, isang napakaginhawang kasuotan na magagamit sa maraming pagkakataon. Sa kanan ay "shorts" at "T-shirts" naman. Ang kasuotang ito ay magagamit na pambahay lalo na ngayong napakainit ang panahon.

Makikita sa gawing kaliwa ang blusang yari sa "pique". Lalong naging kaakit-akit nang lagyan ng "piping" na laso ang leeg.

Ang na sa larawan sa kanan, itaas, ay napakadaling gawin. "Baby Collar" at ang manggas ay lampas lamang ng kaunti sa braso. Tatlong piraso ang palda at pinagkabit ang na sa harapan sa pamamagitan ng paglalagay ng tuwid na tahing pinagsalubong,

Iba't Ibang Tabas Ng Blusang Pang-Upisina

Ang blusa ay yari sa manipis na tela. Nilagyan ng manggas na "tailored" at butones sa harapan. "Pencil cut" ang tabas ng palda.

Pakikipanayam (Daw)

ni Mario Nieves

Mga Hirap At Kasiyahan Ng Isang Nagpepenitensiya

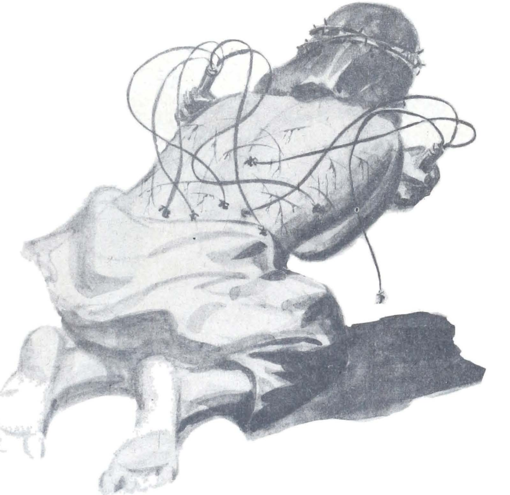

DATI-RATI, si Mang Puten ay walang kasundo, walang kabatian, walang kasingsungit. Subali't nang magsimula ang Mahal na Araw, lahat halos ng kapitbahay at mga kakilala niya ay kanyang nilalapitan, binabati, nginingitian. Ito ay hindi nababago tauntaon. At tuwing sasapit ang Biyernes Santo, para siyang isang buhay ng Kristo... lamang, sa halip na pagpapako sa krus, parusa sa sarili ang kanyang tinatanggap (penitensiya, sa maikling salita.)

Naito ang mga lihim sa likod ng tabing:

T. Bakit po kayo nagpepenitensiya tuwing Biyernes Santo?

S. **Sapagka't diyan ko natatagpuan ang magkalangkap na kahirapan at kasiyahan.**

T. Ano po ba ang sarili ninyong pakahulugan sa salitang penitensiya?

S. **Iyan ang pagpapahirap ng isang tao sa kanyang sarili upang makapagtamo ng kasiyahan. Gaya nga ng sinabi ko, magkalangkap ang dalawang damdaming iyan.**

T. Tila po talinghaga 'yan, a. Paano po magtatamo ng kasiyahan ang isang tao kung siya'y nagdurusa?

S. **Walang talinghaga riyan. Hindi ko maipaliwanag, nguni't siya kong nararamdaman.**

T. Ano po bang talaga ang layunin ng pagpepenitensiya?

S. **Ang makapagtamo ng kapatawaran. Alam mo'y masyado nang maraming makasalanan ngayon. At kung hindi pa sila matututong magissi ay baka tayo lumubog sa pagkakasala.**

T. Kayo ay nagpepenitensiya; ibig pong sabihi'y makasalanan kayo?

S. **Mahirap sanang aminin, pero, oo na nga.**

T. Anu-ano po naman ang inyong mga kasalanan?

S. **Aba, hindi ka naman pari, a. Pero... buweno, alam mo'y marami ang kasalanan ko — sa iba-ibang tao.**

T. Kani-kanino po kayo nagkakasala?

S. **Sa aking mga anak, sa aking asawa, sa aking biyenan, sa aking kapitbahay at sa aking sarili.**

T. Sa Kanya po...?

S. **Sa Kanya... sa Kanya... a, ang ginawa ko sa aking kapuwa ay ginawa ko rin sa Dakilang Lumikha. Kaya sa kabuuan ay Siya ang pinagkasalahan ko.**

T. Anu-ano po ang kasalanan ninyo sa inyong mga anak?

S. **Malupit ako sa aking mga anak. Hindi ko sila binibigyan ng pagkakataong mapabuti. Ang ibig kong sabihi'y ito: ang mga anak kong dalaga'y hindi ko pinaliligawan, ang mga lalaki'y pinipilit kong magsuot ng lo weyst, at ang mga bata'y lagi kong pinapalo.**

T. Anu-ano naman po ang kasalanan ninyo sa inyong asawa?

S. **Marami-rami rin. Tuwing suweldo, bago ako umuwi ng bahay ay nagpupunta muna ako sa tupada; mabilis akong magdudumi ng damit kaya labis ko siyang pinahihirapan; at hindi na ako umiigib ng tubig na gaya ng pangako ko sa kanya nang binata pa ako.**

T. Tungkol po naman sa kasalanan ninyo sa inyong biyenan?

S. **Sa tuwing magkakasala ako sa aking asawa ay nagkakasala rin ako sa aking biyenan.**

T. Paano po iyon?

S. **Nang mamanhikan ako sa kanya'y sinabi kong paliligayahin ko ang kanyang anak.**

T. Anu-ano po ang kasalanan ninyo sa inyong kapitbahay at sa inyong sarili?

S. **Pag nagkasala ako sa aking sarili'y nagkakasala rin ako sa aking mga kapitbahay.**

T. Na naman po?

S. **Sabi Niya: Alagaan mo ang iyong sarili at aalagaan kita. Sa halip na magpalusog, ako'y umiinom ng alak. Ito'y pagsira sa aking katawan. At sa tuwing malalasing ako'y nagugulo ang aking mga kapitbahay.**

T. Hindi po ba ninyo mapigil ang inyong sarili sa paggawa ng mga kasalanang binanggit ninyo?

S. **Iyan nga ang mahirap, e. Matay ko mang magpakabuti'y lagi akong nabubuyo.**

T. Kung sabagay po'y walang napakabuting tao upang hindi magkasala.

S. **Salamat, iho. Kaya naman kahit na tuwin-**

(Sundan sa pah. 19)

KADALASAN, KUNG SINO PA ANG INAAKALA NATING "MALINIS" AY SIYA PANG LALONG MAKASALANAN

Penitensiya

ni CRESENCIO GER. CLEMENTE

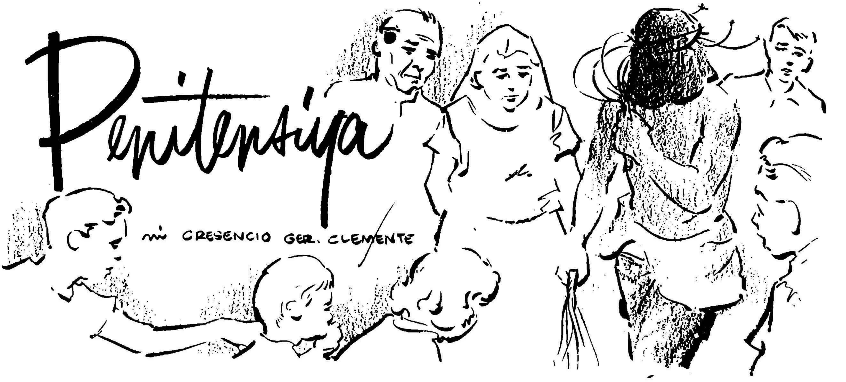

HINDI ALINTANA ni Damian ang halos nagbabagang lansangan. Maging ang init ng araw na naglalagos sa kayong nakatalukbong sa kanyang ulo ay parang hindi niya nararamdaman. Ang daloy ng kanyang kamalayan ay nakatuong buung-buo sa bawa't pagdantay sa kanyang likod ng suplinang mariin kung kanyang ipalo. Hinihintay niya ang bawa't palo ng suplina. Nais niyang maramdaman ang kahit pinakabahagyang sakit ng palong iyon sapagka't sa gayong paraan lamang niya nauunawaang nakatitighaw-tighaw sa mabigat na pasanin ang kanyang kaluluwa.

Mariing napapikit ang kanyang mga matang ikinukubli ng kanyang talukbong nang maalaala niya ang naging usap-usapan ng mga nakakikilala sa kanya. At napakislot siya sa marahang paglakad sa nagbabagang lansangan nang umukilkil sa kanyang pandinig ang pagkakamali ng mga iyon: **Talagang sobra na'ng kabaitan niyang si Damian... Aba'y talaga. Wala akong nalalamang naging munti man lang na kasalanan ang taong 'yan, e... E, sino pa nga'ng ipagpipinitensiya n'yan kundi ang mga kasalbahihan ng kanyang bayaw... S'yenga, ano? At isipin na lang na nang magpinitens'ya lang 'yang si Damian, e no'ng magbalik na rito sa nayon natin 'yang si Rading na isa nang lumpo... At nilumpo siguro ng pinagwalang-hiyaan!**

Muling napakislot si Damian. Muli niyang inilakas ang pagpalo sa kanyang likod. Subali't sa nag-uulik-ulik niyang paningin na lalo pang pinapanlalabo ng manipis na kayong kanyang talukbong ay multong nangibabaw ang anyo ng kanyang bayaw — si Rading. At ang anyong iyon, ang pangitaing iyon, ay hindi maipagkakamaling bahagi ng nagdaan — ng hindi pa nalalaunang kahapon.

Na sa Maynila ang kanyang gawain. Kung Sabado lamang ng hapon siya umuuwi sa kanyang pamilya. Nguni't wala namang tiyak na gawain sa Maynila ang kanyang bayaw ay kung bakit hindi niya ito mahikayat na umuwi na sa kanilang nayon. Higit pang ibig niyon ang manghingi-hingi sa mga kakilala para may ikabuhay at nang makapanatili sa Maynila. Subali't higit kaninoman ay siya ang maraming naibibigay sa kanyang bayaw.

Sa bahaging iyon ng pangitain ay muling inilakas ni Damian ang pagpalo ng suplina sa kanyang likod. Nagagalit siya sa kanyang sarili. O dili kaya'y nagagalit siya sa kasamaang inangkin ng kanyang sarili. Bakit niya natitigan ang marami niyang naibigay kay Rading? Hindi ba't sinasabing ang ibinigay ng iyong kanang-kamay ay huwag mong ipamamalay sa iyong kaliwang kamay?

Tumigil sa paglakad si Damian nang mapatapat siya sa isang munting bisita. Lumuhod siya, at dumapa sa lupa, sa mainit na lupa. Pagkatapos umusal ng isang mataimtim na panalangin, buhat sa pagkakadapa ay muli siyang lumuhod upang tumayo. Subali't nagtagal siya sa pagkakaluhod. Namayani na naman sa kanyang pangitain ang anyo ni Rading.

II

Ang kulang na lamang ay lumuhod ang kanyang bayaw sa pakikiusap sa kanya nang hapong iyon upang paniwalaan niya ang sinasabi. Inuutangan siya ng dalawampung piso. Na kung wala ang gayon kalaking halaga ay kahit na labinlima. At kung talagang wala pa rin ay kahit na sasampu. Magbabagong-buhay na raw. Iiwan na ang pamumuhay-halaghag na may kalakip na kasamaan. Magtitinda ng sarisari sa palengke. At kapag pinalad sa pagtitinda ay mag-aasawa na.

Binigyan niya ng sampung piso ang kanyang bayaw. Pinili niya ang pinakamaliit na halagang inuutang niyon. Sapagka't hindi siya naniniwalang gagamitin ng kanyang bayaw ang halagang iyon sa pagtitinda. Magpapasikat lang marahil sa pinapangarap na pakakasalan. Hindi na siya umaasang magbabagong-buhay pa iyon. Hindi siya nagtitiwala.

Napabilis ang pagtayo ni Damian buhat sa pagkakaluhod. Napapailing siya sa pagsisisi. Saan ba niya natunghayan iyong sinasabing higit pang mabuti ang laging nagtitiwala na napapaglalangang paminsan-minsan kaysa kailanma'y h i n d i nagtiwala? Kaya nang minsan pa niyang iunday ang hawak niyang suplina ay naramdaman niyang ang latay na nilikha niyon sa kanyang likod ay nakapagbawas sa bigat na pinapasan ng kanyang kaluluwa.

Nagpatuloy siya sa marahang paglakad. Unti-unti nang namimigat ang kanyang mga paa. Datapuwa't matatag ang kanyang pasiya. Magpapatuloy siya. Itataguyod niya ang pagkakawas ng kanyang mga kasalanan hanggang sa huling sandaling itinakda niya sa kanyang panata. Nanlulupaypay man ang kanyang katawan ay masigla naman ang kanyang kaluluwang nagtataguyod sa kanyang taimtim na layunin.

Subali't muling nag-ulap ang kanyang paningin. Higit na masidhi. Nagbibigay ng babala. Kasing-sidhi ng minsa'y pagkakasakit ng kanyang kabiyak ng dibdib, ang kapatid ni Rading.

III

Noon lamang siya dumanas ng gayong kagipitan. Noon lamang nagkasakit ang kanyang maybahay nang gayon katindi. Ang kanyang sasahurin sa tinggong iyon, maging ang naiipon nilang mag-asawa, ay kulang sa ibabayad sa doktor at sa mga gamot. Kulang na kulang.

Maunlad na ang tindahan ng kanyang bayaw. Pinalad nga. At nagbagong-buhay nga. Lumapit siya sa kanyang bayaw. Wala siyang layuning maningil ng pautang na pagmamagandang-loob. Ipinagtapat niya ang malaking halagang kanyang kailangan. Natigilan ang kanyang bayaw. Matagal. Palibhasa'y gipit kaya naging marahas ang kanyang paghatol. Lihim siyang namuhi sa kanyang bayaw na nahahalata niyang may naiipon nguni't kusang nagkakait. Kapatid pa naman ito ng kanyang maybahay na maysakit. At sa kanya pa naman galing ang pinuhunan kaya nakapagtinda sa palengke. May ibig sanang ipaliwanag ang nababalisa niyang bayaw. Datapuwa't tumalikod na siya. "At kinagabiha'y isang anino ang sumubaybay sa kanyang bayaw. Bumulagta na lamang at sukat ito. Nang ihatid sa pagamutan ay napag-alamang hinampas ng matigas na bagay ang dalawang lulod. Hindi nadakip ng mga maykapangyarihan ang salarin.

Dinalaw pa niya ang kanyang bayaw sa pagamutan, upang huwag siyang paghinalaan ng ano man. At nasabi ng kanyang bayaw na kaya nagtatalo ang loob nito sa pagbibigay sa naiimpok ay sapagka't naipangako sa dalagang naging dahilan ng pagbabagong-buhay na pakakasal na sila sa loob ng madaling panahon. Pero, ngayong lumpo na ang kanyang bayaw ay wala na raw balak na pakasalan ang nabanggit na dalaga. At ibinigay sa kanya ang halagang naiimpok, na siyang naging dahilan ng paggaling ng kanyang maybahay.

Patuloy pa ring nagdidilim ang paningin ni Damian. Nguni't hindi naman kailangang makita pa ang pagtama ng suplina sa kanyang likod. At sa muling paghakbang na nagsisipamigat niyang mga paa ay naipasiya niyang kanyang itataguyod ang pagkakawas niya ng kasalanan hanggang sa huling sandaling itinakda niya sa kanyang panata. (X)

"UTAK AT KALULUWA NG KATIPUNAN"

NANG magsadya kami sa tahanan ni Don Exequiel Dizon, sa purok . ng Sta. Cruz, Maynila ay buong lugod kaming tinanggap.

—Ano po ba ang malpaglilingod namin sa inyo? —naitanong ni Don Exequiel nang kami'y nakaupo na.

—Kami po ay nagsadya rito upang makakuha ng ilang mahahalagang ulat tungkol sa buhay ng isa sa mga dakilang bayani ng ating lahi, si Emilio Jacinto. Alam po namin na kayo, bilang pinsang-buo ng bayani at isa sa kanyang mga nakasama noong panahon ng kanyang kabataan, ay siyang higit na may karapatang makapagbigay ng makasaysayang mga ulat, —naisagot namin.

Napangiti ang matandang lalaki. Kumuha ng isang tabako sa ibabaw ng mesa at nagsindi. Pagkatapos ay saka nagsimula sa kanyang pagsasalaysay...

NOONG nabubuhay pa si Emilio Jacinto ay diyan lamang nakatira sa daang Magdalena. Ang kanilang tahanan ay na sa tapat ng aming bahay. Siya ay nag-iisang anak nina Mariano Jacinto at Josefa Dizon, kapatid na bata ng aking ama. Ang kanyang ama ay isang kilalang **tenedor de libros,** samantalang ang kanyang ina ay isang hilot. May pagawaan sila ng tabako sa kanilang bahay, na ang iba ay pasadya at ang iba ay inilalako.

Gayonman ay naghihirap pa rin sila sa buhay. Sa pamamagitan ng aking ama av nakuha ni Emilio Jacinto na makapag-aral sa kolehiyo ng San Juan de Letran. Sa kanyang pagpasok sa paaralan ay pawang mga lumang damit ang kanyang isinusuot at ang nagiging sintas ng kanyang sapatos ay ang lumang laylayan ng saya ng kanyang ina.

Ang kahirapang dinaranas sa buhay ni Miling, iyan ang tawag namin sa kanya, ay siyang nagbigay sa kanya ng tigas ng damdaming nagsilbing sandata niya sa gitna ng kahirapan at sa mga panganib na kinasuungan niya sa parang ng labanan.

Si Miling ay lubhang mahilig sa pagbabasa. Ang mga aklat na karaniwan niyang binabasa ay ang mga nauukol sa himagsikan, tulad ng **La istoria de la Revolucion Francesa** at ang **Los Misterios de la Inquisicion.** Mayroon din siyang mga aklat ni Rizal na tulad ng **Noli Me Tangere** at **El Filibusterismo.** Dapat malaman ng lahat na si Dr. Jose Rizal ay siyang idolo ni Miling sa **Literatura** at si Marcelo H. del Pilar naman ay siya niyang idolo sa pulitika.

Noong Mayo, 1893 ay iniwan ni Emilio Jacinto ang kanyang pag-aaral ng batas sa Unibersidad ng Santo Tomas. Sumapi siya sa lihim na kilusan ng Katipunan. Sa tulong ni Jose Turiano Santiago, na isang delegado ng **Konseho Suprema** sa purok ng Trozo, si Miling ay madaling natanggap sa kilusan.

Mula nang mapasapi si Miling sa Katipunan ay malaki ang iniunlad ng kilusan. Lubos na nagtiwala sa kanya ang Supremo. Dahil sa kanyang pambihirang katalinuhan ay siya ang ginawa ni Bonifacio na kalihim ng kilusan at matapat na kasangguni.

Ang ugali niyang mapag-isip at mahinahon, nguni't mapusok sa inaakalang matwid, ay siyang labis na kinalugdan ni Andres Bonifacio. Dahil dito, ang bawa't pangungusap ni Miling ay batas na sinusunod ng kanyang mga kasamahan.

Noong Enero, 1896 ay isinilang ang pahayagang "Kalayaan". Ang pangunahing layunin ng pahayagang ito ay upang maging bibig ng kilusan at tuloy pukawin ang natutulog na damdamin ng mga mamamayan.

Ang pinaglilimbagan ng pahayagan ay nabili kay Antonio Salazar at ang salaping ibi-

Bagama't isang anak-mahirap, si Emilio Jacinto ay nakapagtayo ng dambana sa puso ng kanyang bayan na kailan man ay di maiguguho ng panahon.

Nang binabalak nina Andres Bonifacio, Emilio Jacinto at ng iba pang kasapi sa Katipunan ang gagawing pagbabangon laban sa bansang Espanya.

Si Don Exequiel Dizon, tanging nabubuhay na pinsang-buo ni Emilio Jacinto, na isa sa mga nakasama ng ating bayani noong panahon ng kanyang kabataan.

Sa Pagkakasalaysay ni Exequiel Dizon kay Arturo Ma. Misa

nili ay handog nina Francisco del Castillo at Valeriano Dalida, kapuwa taga-Kapis, na ang hanapbuhay ay manisid ng perlas sa dagat. Ang salaping ₱400 na ibinili ng limbagan ay napanalunan ng dalawang maninisid sa isang loterya.

Si Emilio Jacinto ang naging pangunahing manunulat ng pahayagang "Kalayaan" at sina Andres Bonifacio at Dr. Pio Valenzuela naman ang mga naging katulong. Upang linlangin ang mga na sa pamahalaan, ang inilagay nilang patnugot ay si Marcelo H. del Pilar, at ang pahayagan ay inililimbag sa Yokohama, Hapon

Ang unang labas ng "Kalayaan" ay kinalathalaan ng mga obras ni Jacinto, Bonifacio at Valenzuela, nguni't sa ikalawang labas ay pawang mga gawa na ni Emilio Jacinto ang nakalathala. Naging lubhang mayaman ang panitik ni Miling at iyon ay naging sapat upang makaakit ng maraming kasapi sa kilusan.

Ilan sa mga sinulat ni Emilio Jacinto na lumabas sa "Kalayaan" ay ang mga sumusunod: **Ang Dilim at Liwanag, Ang Kalayaan, Ang Tao'y Magkakapantay, Ang Pag-ibig, Ang Bayan at ang Namamahala, Ang Maling Pananampalataya.** Ang mga obrang ito ay pawang nasunog noong panahon ng himagsikan at ang iba namon ay nahulog sa kamay ng mga Kastila.

Hindi nagtagal ang pahayagang "Kalayaan". Ito ay makalawa lamang lumabas. Gayon pa man ay malaki rin ang naitulong sa lihim na kilusan sapagka't dahil sa pahayagang ito ay naging masigla ang galaw ng Katipunan.

Noong Mayo, 1896, si Emilio Jacinto ay siyang nangulo sa isang lupon ng mga katipunero na binubuo nina Andres Bonifacio, Dr. Pio Valenzuela, Guillermo Masangkay, Cipriano Pacheco at Jose Maritaru Togawa, isang Haponés na katipunero, na siyang naging tagapagsalita ng pangkat. Sila ay humingi ng tulong sa bansang Hapon. Ang lakad na iyon ay walang kinahinatnan, sapagka't ang kanilang mga papeles ay nahulog sa kamay ng mga Kastila sa kagagawan ng mga taksil na Pilipino.

Dahil sa pangyayaring yaon ay naimungkahi ni Emilio Jacinto kay Bonifacio na kailangang maitatag nila ang **Camara Secreta.** Ang layunin nito ay malapatan ng kaukulang parusa ang sino man sa mga kasapi na mahuling nagtataksil sa kanilang kilusan. Apat ang naging kagawad ng kamarang ito at sila'y sina Andres Bonifacio, Emilio Jacinto, Dr. Pio Valenzuela at Guillermo Masangkay. Sina Jacinto at Bonifacio ang tumayong taga-usig o piskal at sina Valenzuela naman at Masangkay ang naging mga katulong.

Ayon sa ulat ng Katipunan ay lima lamang ang naparusahan nang mabigat ng kamarang ito. Ang isa ay taga-Marikina at ang apat naman ay taga-Mandaluyong. Ang iba ay pawang nakaligtas sa dahilang hindi nakitaan ng ano mang katibayang nagtaksil nga sa kanilang kilusan.

Bago naganap ang himagsikan, si Emilio Jacinto, kasama sina Andres Bonifacio, Guillermo Masangkay, Aurelio Tolentino, Francisco del Castillo, Candido Iban, Pedro Zabala, Faustino Manalak at Aguedo del Rosario ay nagtungo sa bundok ng Tapusi, sa San Mateo, upang mapatunayan kung tutoong ang lugar na iyon ay mainam urungan kung sakaling sila ay masukol ng kaaway.

Sa kanilang paglalakad ay tumigil sila nang isang gabi sa bahay ni Matias de los Angeles na isa ring katipunero. Kinaumagahan ay muli silang nagpatuloy sa kanilang paglalakad. Binigyan sila ni Mang Matias ng isang giya, na siyang nagturo sa kanila ng landas patungo sa bundok.

Nang dumating sila sa bundok ng Tapusi ay nakatagpo naman nila si Matandang Pelis. Ipinakilala sila rito ng giya at sinabi pa na si Mang Pelis ay siyang higit na may malaking kabatiran sa mga palikaw-likaw ng kabundukan. Nang dumating ang pangkat sa yungib ni Bernardo Carpio ay gayon na lamang ang kasiyahan nina Emilio Jacinto. Noon lamang nila napatunayan na ang pook na iyon ay sadyang magandang urungan, kung sakaling dumating ang pagkakataon. Tumigil sila roon nang Martes Santo hanggang Sabado de Gloria. Bago umuwi ang pangkat ay gumawa muna ng plano si Jacinto upang magamit nila kung sakaling dumating na ang takdang araw na kinakailangan.

Bago nila isinagawa ang paghihimagsik laban sa pamahalaan ay inutusan ni Bonifacio si Emilio Jacinto at si Guillermo Masangkay na makipagkita kay Rizal. Ang lakad na iyon ay isang ganap na kabiguan, sapagka't si Rizal ay hindi pumayag sa kanilang binabalak. Isinagawa rin nila ang paghihimagsik laban sa pamahalaan noong ika-23 ng Agosto, 1896, sa pamamagitan ng pagpunit sa kanilang mga sedula na siyang tanda ng "unang sigaw sa Balintawak."

Noong mga unang araw ng Enero, 1897, si Bonifacio ay ipinatawag ni Heneral Emilio Aguinaldo sa Kabite. Bago umalis sa bundok ng Montalban si Bonifacio ay sa kamay ni Jacinto ipinagkatiwala ang kanilang mga kawal. Si Emilio Jacinto ay siyang ginawang punong hukbo sa mga lalawigan ng Rizal (dating Morong), Laguna, Bulakan, Nuweba Esiha at Maynila.

Nang sumapit ang buwan ng Marso, 1897, si Emilio Jacinto ay nakipagkita kay Bonifacio sa lalawigan ng Kabite. Hinimok niyang umuwi na sa Rizal si Bonifacio. Nguni't ang Supremo ay hindi pumayag sa mungkahi ni Jacinto na bumalik sa piling ng kanilang mga kawal hanggang hindi pa natatapos ang kanilang misyon sa Kabite.

—Yamang ayaw mong sumama sa akin, naito, tanggapin mo ang aking baril. Bago ka nila mapatay ay makapatay ka muna! —nasabi ni Jacinto sa kanyang kaibigan.

Matapos ibigay kay Bonifacio ang baril, si Jacinto ay nagpaalam na at nangakong titingnan niyang mabuti ang kapakanan ng kanilang mga kawal.

Sa pagbabalik ni Emilio Jacinto sa piling ng kanyang mga kawal ay buong linis niyang tinupad ang pangako sa kaibigan. Hindi lamang ang mga lalawigan ng Bulakan Rizal at Nuweba Esiha ang kanyang dinalaw kundi pati ang lalawigan ng Laguna.

Sa isa sa kanyang mga pagdalaw sa Mahayhay, Laguna, samantalang kasama niya ang kanyang dalawampung kawal na pawang nakasakay sa kabayo, ay nasalubong nila ang isang pangkat ng mga kasadores. Sina Jacinto ay napalaban nang mahigpit. Sa labanang iyon ay natamaan sa may tuhod si Emilio Jacinto, at siya'y nahulog sa kabayo.

Nang makita ng mga kasadores ang nangyari ay mabilis na dinakip si Jacinto at ikinulong sa piitan sa Sta. Cruz, Laguna. Dito ay natikman ni Miling ang mga pahirap ng kanilang mga kalaban.

Pagkalipas ng ilang buwang pagkakapiit ay pinalaya rin si Emilio Jacinto. Dahil sa punglong tumama sa kanyang tuhod at sa mga pahirap na kanyang naranasan sa loob ng piitan ay nanahimik na si Emilio Jacinto sa kanyang bahay sa Mahayhay, Laguna. Hindi nagtagal at noong ika-16 ng Abril, 1899 ay binawian ng buhay si Miling. Hanggang sa oras ng kanyang kamatayan ay wala siyang sinasambit-sambit kundi makita sanang malaya na ang kanyang bayan.

MATAPOS makapagsalaysay, si Don Exequiel ay napabuntonghininga at ang wika:

—Ako ay lubos na nagpapasalamat at siya ay hindi nakakalimutan ng kanyang bayan. Bilang alaala sa kanyang mga nagawang kabayanihan ay ipinangalan sa kanya ang isa sa pinakamalaking paaralangbayan sa purok ng Tundo, mayroon ding mga kalsada at iba pang bagay na ipinangalan sa kanya, at dahil dito ay mananatiling buhay ang kanyang alaala sa puso at damdamin ng kanyang mga kababayan .(X)

Sa Liwanag ng ILAW

mi En. C. Agleham

naaalaala

ngayong mapalapit yaring panimdimin
sa katanawan kong araw na kumiling—
inaaring tuwa'y ang basabasahin
ang natabing aklat na mahal sa akin.

sa ilang natuping dahong nagkapunit,
hinahagilap ko ang natipong awit;
iniisa-isang hagurin ng titig,
ang nawala'y muling bakasin sa isip.

gaya ng gumising sa aking pangarap
ay halik ng buwang naglagos sa ulap;
sa pamimituin ang unang nagmulat
ay talang marikit bago nagliwanag.

sa panaginip kong ibig magkabunga,
bukid na mahamog ang nakahalina;
sa bukanliwayway na kaayaaya
nagkabalimuyak naman ang pag-asa.

bulaklak ang dahil ng kinatutuhang
dalitin ng puso ang pananambitan;
sa huni ng ibon awit ko nanganay
ng himig na kuha sa isang lambingan.

DAMBANA AT *Pangako*

nina MARTIN P. PANTALEON *at* GREGORIO R. FLORENCIO

SUMUNOD SINA DON SERVANDO UPANG HADLANGAN ANG MASAMANG BALAK NINA LUIS AT GINOONG BUENAFLOR, NGUNI'T . . .

(Ika-31 Labas)

MAHABANG sandaling na natiling tahimik na nagtitinginan sina Karyas at Tinoy habang mabilis na pinatatakbo ni Ginoong Buenaflor ang awto. Waring naghihilian silang mag-usisa kay Ginoong Buenaflor.

—**Boss,** —tawag ni Karyas kapagkuwan, —saan ba ang lakad natin?

—Huwag mo nang itanong. —Pilit ang pagkakasagot ni Ginoong Buenaflor. —Basta humanda kayong dalawa.

—Nguni't mahirap nang mapasubo kami, —ani Tinoy. —Mabuting malaman namin ang aming gagawin.

—Para kayong hindi dati, —sabi ni Ginoong Buenaflor. —Natatakot ba kayo?

—Ano naman ang palagay mo sa amin, **Boss?** —patanong na sagot ni Karyas. —Sanay kami sa bakbakan. Kaya lang gusto naming malaman ang lakad natin ngayon ay para makagawa ng magagandang **istrok.**

Bagaman nais pang mag-usisa ay nagsawalang-kibo na sina Karyas at Tinoy. Ayaw nilang ipahalata kay Ginoong Buenaflor na kinakabahan sila. Natatakot.

Kinapa-kapa ni Tinoy ang rebolber na nakasukbit sa kanyang baywang. Binunot naman ni Karyas ang ga-dangkal na balisong. Kumikislap sa tama ng liwanag na naglalagos sa salamin ng kotse ang talim ng balisong.

Huminto sa tapat ng isang aliwang panggabi sa Tundo ang awto. Saglit munang nilibot ng masid nina Ginoong Buenaflor ang paligid —ang mga barungbarong na nakahanay sa magkabilang ibayo ng lansangan. Namumukod sa kapaligirang iyon ang aliwang panggabi.

Bumaba sa awto si Ginoong Buenaflor nang lumabas sa aliwang panggabi si Luis. Tinanguan lamang ni Luis si Ginoong Buenaflor at tuluy-tuloy na tinungo ang kotseng nakahimpil sa di-kalayuan.

—Ikaw na ang magmaneho nito, Karyas. —sabi ni Ginoong Buenaflor. —Doon ako sasakay sa kotse ng kasama natin.

—Ano ang gagawin namin, **Boss?** —muling tanong ni Tinoy.

—Malalaman ninyo mamaya, paiwas na tugon ni Ginoong Buenaflor. —Sumunod kayo sa amin, Karyas.

Dinatnan ni Ginoong Buenaflor na binubuhay na ni Luis ang makina ng awto. Dali-dali niyang binuksan ang pinto niyon sa unahan at lumikmo siya sa tabi ni Luis. Hanggang sa lumalakad na ang awto'y wala silang imikan.

Mula sa parihabang salamin sa ulunan ay nakita ni Ginoong Buenaflor na sumusunod sa kanila ang awtong minamaneho ni Karyas. Kapuwa mabilis ang takbo ng dalawang sasakyan.

—Halos hindi ako makapaniwalang narito ka, Luis, —sa di-kawasa ay nasabi ni Ginoong Buenaflor. —Akala ko'y na sa Amerika ka... nag-aaral.

Marahang lumingon si Luis bago nagsalita: —Mag-iisang buwan na ako sa Maynila, Mister Buenaflor.

Napakunot-noo si Ginoong Buenaflor, hindi dahil sa tinuran ni Luis. Hindi siya nag-aalinlangan kay Luis. Ang ipinagtataka niya'y ang anyo niyong pinatitigas ng nakabadhang galit... ang masangsang na amoy ng alak na nalanghap niya at waring nanalugsog sa kanyang utak.

—Lihim akong umuwi upang tuklasin ang katotohanan tungkol sa amin ni Aida, Mister Buenaflor, —patuloy ni Luis. —At napilitan din akong magbalik buhat sa Hongkong dahil sa pagkasuklam ko sa aking mga magulang.

—Luis...

—Nabigla kayo marahil, Mister Buenaflor. —Makabuluhan ang pagkakangiti ni Luis. —Nguni't ipaliliwanag ko kung bakit ako namuhi sa kanila... Sapagka't hindi nila ako pinadalhan ng salapi. Sulat lamang ang tinanggap ko. At hindi ko na binuksan pa iyon nang maaninag kong walang kalakip na tseke.

Nabasa ni Ginoong Buenaflor sa mukha ni Luis ang poot — ang kabagsikang madalas niyang mabakas sa anyo nina Karyas at Tinoy kung mayroon silang lakad.

—Dahil sa paghihimagsik ng kalooban ko sa ginawa ng aking mga magulang, minabuti kong umuwi sa pamamagitan ng salaping hiniram ko kay Lola Ming, —pagsasalaysay ni Luis. —Itinakwil ko na ang aking kinabukasan, Mister Buenaflor.

—Naging mapusok ka sa pagpapasiya, Luis, —naipakli ni Ginoong Buenaflor.

—Marahil, —ani Luis. —Nguni't napatunayan kong hindi ako nagkamali, Mister Buenaflor, nang matuklasan ko ang katotohanan tungkol sa amin ni Aida.

Natilihan si Ginoong Buenaflor.

—Binalak kong yayaing magtanan si Aida upang mamuhay kaming tahimik sa aming sarili, —wika ni Luis. —Nguni't nang magtungo ako sa inyo isang gabi ay nakita kong may kausap siyang lalaki na nabatid kong Eddie ang pangalan. Mula noon ay nagmanman ako hanggang sa magtanan sila kanina.

—Ano ang ibig mong gawin ngayon?

—Hindi ko matatanggap na maangkin siya ng iba, Mister Buenaflor. Iyan ay nangangahulugan ng aking kataluan. Kailangang agawin natin siya... kailangang maging akin siya sa ano mang paraan.

Patuloy ang mabilis na paglalakbay ng dalawang sasakyan sa lansangang pambansa.

NAGMAMADALING pumanhik si Don Servando sa tahanan nina Ginoong Buenaflor. Na sa hagdanan pa lamang ay tinawag na niya si Ginoong Buenaflor. Nguni't si Inday ang sumalubong sa kanya sa may pintuan.

Nagtangkang magpaliwanag si Inday, subali't parang hindi napansin ni Don Servandong tuluy-tuloy na pumasok sa kabahayan habang tinatawag si Ginoong Buenaflor. Gayonman, nang walang sumagot ay pamaang at napapahiyang binalingan ni Don Servando si Inday na susunud-sunod lamang.

—Wala po rito si Mister Buenaflor. —paliwanag ni Inday.

—Si Misis Buenaflor?

—Na sa kanyang silid po, —sabi ni Inday. —Kanina pa siya nag-iiyak... at makalawa nang nawalan ng malay. Palagay ko'y hapung-hapo siya ngayon.

—Nguni't bakit? —nagtatakang tanong ni Don Servando. —Ano ang nangyari?

—Nagtanan daw po si Senyorita Aida...

Biglang nanlaki ang mga mata ni Don Servando. Biglang-bigla rin siyang napabulalas ng tawa. At nang makitang nagugulumihanan si Inday ay masaya siyang nagsalita.

—Diyaskeng mga bata, —aniya. —Nagtanan pa'y wala namang tumututol sa kanilang pagmamahalan. Sana'y nagsabi sila kung gusto nang pakasal para nakapagpagawa muna ako ng bahay na matitirhan nila pagbabalik buhat sa pagpupulot-gata.

—Don Servando, ang kasama po ni Senyorita Aida'y si...

—Alam ko na, iha, —tuwang-tuwang agaw ni Don Servando. —Matagal ko nang alam ang pagkakaunawaan nila ni Luis. Katunayan ay naipahayag ko na iyon sa lipunan. Talagang ipakakasal ko sila pagdating ni Luis buhat sa Amerika.

—Nguni't, Don Servando, —giit ni Inday, —di raw po si Doktor ang kasama ni... Senyorita Aida.

—Ano?

—Di raw po si Doktor ang kasama ni Senyorita Aida, —ulit ni Inday. —Si Mang Eddie raw po.

Kagyat na napawi ang pagkamanghang nabadha sa anyo ni Don Servando. Dahan-dahan siyang napahandusay sa sahig. Nawalan ng malay.

Nalito si Inday. Nagpagibik. Malakas na tinawag si Ginang Buenaflor. At nang lumabas sa silid si Ginang Buenaflor ay saka lamang siya nabuhayan ng loob. Tinulungan niya sa pagtindig si Don Servando na pinanunumbalikan na ng naglahong ulirat.

Napahiya si Don Servando nang makitang makatayo sa tabi ni Inday si Ginang Buenaflor. Nababakas pa sa mga mata ni Ginang Buenaflor ang ilang sandaling pagluha.

—Dinaramdam ko, —nasambit ni Don Servando. —Dina-

ramdam ko rin ang nangyari, Don Servando, —malumanay na sagot ni Ginang Buenaflor. —Hindi ko akalaing gagawa ng gayon si Aida.

—Si Luis ang dahilan ng pagparito ko, Misis, —ani Don Servando. —Nakita raw ng tsuper namin si Luis kina nina. At nagbaka-sakali akong nagdaan muna siya rito.

—Tumawag siya kay Pepe, —pagtatapat ni Ginang Buenaflor. —Magkikita raw sila sa Tundo. Aywan kung ano ang gagawin nila.

Inihimatong ni Ginang Buenaflor kay Don Servando ang aliwang panggabing pag tatagpuan nina Luis at Mister Buenaflor. Matapos makahingi ng paumanhin sa nalikhang kagambalaan ay nagkukumahog nang nanaog si Don Servando.

Tinungo nina Don Servando ang aliwang panggabing inihimaton ni Ginang Buenaflor. Balisang-balisa si Don Servando, waring kinukutubang may masamang mangyayari kina Luis at Ginoong Buenaflor.

Wala na sina Luis sa aliwang panggabi nang dumating sina Don Servando.

—Hala, tuwirin mo ang kalsadang ito, —utos ni Don Servando sa tsuper nang makasakay nang muli.

—Pero saan po tayo tutungo?

—Kahit saan, —payamot na tugon ni Don Servando. —Bilisan mo... sa **highway.** Baka-sakaling doon sila nagdaan.

SAMANTALA, dahil sa napansing pagkaibay ni Luis, hiniling ni Ginoong Buenaflor na siya na ang magmamaneho ng kotse. Nguni't tumanggi si Luis.

—Huwag kayong mag-alala, Mister Buenaflor. Sanay akong mag-**drive.** Saka, ako ang nakaaalam ng patutunguhan natin.

Hindi na nagpilit si Ginoong Buenaflor. Batid niyang mabibigo lamang siya. At nangangamba man ay nagkunwa siyang panatag sa pagkakasandal. Pasulyap-sulyap siya sa parihabang salamin sa ulunan. Sa di-kalayuan sa likuran ay sumusunod ang isang kotse —ang minamaneho ni Karyas.

Subali, biglang sumilaw sa mga paningin nina Luis ang liwanag na isinabog ng isang trak ng gasolina na sumulpot sa palikong lansangan. Bigla ring kinabig ni Luis ang manibela at ang awto'y sumadsad sa bukid.

Kasabay ng nakangingilong alingawngaw na lumuray sa katahimikan ay nagdilim kina Luis at Ginoong Buenaflor ang kapaligirang nalalatagan ng liwanag ng buwan.

(TATAPUSIN)

ito ang istorya...

ni YOYONG FLORENCIO

BASTA paninindigan sa buhay ang pinag-usapan, bida na si Tata Ambo. Si Tata Ambo na yata ang pinakamagaling na lalaki sa sa buong baryo. Kapag sinabi niyang paninindigan niya ang gano'n at ganito, paninindigan nga niya iyon kahit magkad'yaski-d'yaski ang tabakuhan. At marami nang napanindigan si Tata Ambo. Nagtagumpay naman siya.

Nguni't ang mapakla (para kay Tata Ambo lang) ay ang nangyari nitong nakaraang linggo. Nito bang... teka, ang mabuti'y iistorya na natin. Walang labis, walang kulang, ito ang istorya...

HULING "TAYO" NI TATA AMBO

Noong nakaraang buwan ay nagtanan si Onyang, ang bunsong anak ni Tata Ambo. Biglang nagalit si Tata Ambo. Hindi raw niya akalain. (Hindi naman niya binanggit kung alin ang hindi niya akalain). Talaga raw nga palang si Onyang ay walang gagawing mabuti. (Si Onyang ang naging dahilan ng pagkasunog ng unang bahay nila. Mangyari'y nagbasa si Onyang ng komiks habang nagsasaing.) Tutoo nga raw pala ang hinala niyang si Sinte, ang sinamahan ni Onyang, ay may gagawing hindi mabuti. Sinasabi niya na nga ba raw niya kay Onyang na huwag si Sinte ang pipiliin. Ano raw ba ang mapapala ni Onyang kay Sinte? Wala raw napakinabang ang mga magulang kay Sinte. Kung sa mga magulang daw na pinagkakautangan ng buhay, sampu ng trabaho ni Sinte, ay hindi ito natutong magintrega ng suweldo, kay Onyang pa? (Hmm!) Pihado raw na mamatamisin pa ni Sinte ang ipatalong lahat sa madyong ang kita niyon kaysa iintrega kay Onyang.

Maraming sinabi si Tata Ambo. Maraming kung papatulan ni Sinte at ng mga kamag-anak nito'y baka matagal nang nagkagiyera sa aming baryo. Baka natapos na ngayon ang Giyerang **Sinte-Ambo.** At sa galit nga ni Tata Ambo sa pagkakatanan ni Onyang at ni Sinte ay nagbigay siya ng isang bagong paninindigan: **Hindi makatutuntong ng bahay ko ang Sinteng iyan at ang pinutakting Onyang na 'yan! Itaga n'yo sa bato.** Ito'y isinigaw ni Tata Ambo sa buong baryo, isang madaling araw, mga ilang araw na makapagtanan sina Onyang.

Nguni't hindi nagulat sina Onyang. Isang gabi, sumipot na kasama ang mga magulang ni Sinte at si Ka Mune, ang tininte del baryo. (Alam n'yo'y mula nang maging tininte si Ka Mune ay wala pa siyang nagagawa para sa baryó kundi ang magpanhik ng mga nagtatanang ayaw papanhikin ng mga pinagtananan).

Sa hagdan pa lamang ay umabante na si Tata Ambo. Hawak ang itak. Ang sabi: —Tininteng Mune, hinahangaan ko ang katapangan mo sa pagdadala sa kanila rito sa aking pamamahay. Nguni't bibigyan kita ng babala—kung ayaw mong **masayang** c, huwag ka nang tumuloy.

Hindi raw nakapanhik si Tininting Mune. Umiiyak daw si Onyang nang lumabas ng bakuran.

—Sa ibang araw ay lalamig din ang kanyang ulo, Ineng. Babalik tayo para makapanhik na kayo sa madaling panahon, —pang-aalo naman daw ni Ka Mune kina Onyang at Sinte. —May naisip akong paraan, —dugtong pa.

Pagkaalis nina Ka Mune ay nagmamagaling pang nagbida si Tata Ambo sa tindahan ni Ka Islaw.

—Talaga kayang hindi na makapapanhik 'yang sina Onyang, ha, Pare? —tanong ni Ba Tintoy kay Tata Ambo matapos nitong ipagmayabang na kahit si Tininte ay hindi niya kinatakutan.

—Ay, naku, Pare, mahirap na lang magsalita nang tapos. Nakita mo naman ang nangyari. Hayun, nakita mo kung pa'no lumabas ng tarangkahan ko ang mga binagkat ng d'yaski. Subukin lang nilang magbalik, e, di nakita na nila ang kanilang hinahanap. Ako, Pare, sabagay e, wala namang ipinagmamalaking yaman. Pero, kung 'yan lang namang pamilya nina Sinte e, kaya ko segurong bilhin. Kaya, kung ang dahilan lang ng pagpipilit nilang pumanhik sa akin, e, mapatunayan nilang kaya nilang buhayin ang anak ko... E, huwag na silang magkakamali at baka magkahiyaan na.

—Hindi sa ako'y nanghahamak ng kapuwa. Basta ayaw ko lang kay Sinte at ayaw ko sa ginawa ni Onyang sa akin. Ano'ng palagay nila sa akin, tautauhan? Sinabi ko na, huwag papatulan ang Sinteng iyon... 'Ba, e, akalain mong... naku, Pare... talagang kungdi ka makapagpipigil, e, talaga namang makakapatay ka 'ata ng, naku, ewan ko nga ba, oo.

Si Ba Tintoy ay tuluyan nang napipilan. Hindi niya malaman kung ano ang isasagot sa mga sinasabi ni Tata Ambo. Mahirap nang sagutin si Tata Ambo kapag nanginginig na ang boses. At nang hindi umiimik si Ba Tintoy ay nagpatuloy si Tata Ambo.

—Talagang hindi ko na gustuhan ang ginawa nila, Pare. Babit, nalaman na ba nila na ako'y hahadlang kaya ako ginano'n? Isipin mo na lang, Pare... labingwalong taon mong pinakain-kain ang anak mo, labingwalong taong pinangalagaan mo, pinapag-aral ko pa nang anim na taon ang pinutakteng Onyang na 'yon, labing walong taon mong tinustusan ng kapritso, ng damit, ng lahat... at pagkatapos e, basta nanakawin na lang ng isang pilatong... naku, oo. Mabuti na lang kung medyo kursunada mo ang nanakaw. E, nagkataong ayaw na ayaw ko kay Sinte! Naku, Pare... sinabi ko sa iyo... puputi ang mga uwak, hindi makapapanhik ng bahay ko ang mga pinutakting iyan. Itaga mo na sa batong buhay, Pare. Sinabi ko sa iyo...

Lasing nang umuwi si Tata Ambo nang gabing yaon... Lasing na lasing... Sisiway-siway... Kakanta-kanta... Iiyak-iyak na ang tinatawag ay si Onyang... Sa kanta nama'y si Onyang din ang tinatawag... Kapag gayong lasing si Tata Ambo ay panay kontra naman sa mga sinasabi niya tungkol kina Onyang ang namumutawi sa kanyang bibig. Nguni't sa sandaling luminaw ang isip ay nababalik na sa dati ang kanyang mga dayalugo: Huwag silang magkakamaling magtangkang ipanhik uli ang Onyang na 'yan dito. Naku, para na ninyong awa ...Sabihin ninyo sa kanila na huwag silang magkakamali... Ayaw ko pang pumatay ng buhay.

Kung naririnig nina Onyang at Sinte ang ipinanabi ni Tata Ambo ay walang makapagsabi. Nguni't sina Onyang at Sinte ay ganap nang nanahimik. Hindi na sila nakikitang nagpupunta sa bahay nina Ka Mune. May ilang buwang natahimik ang baryo tungkol sa pagtatanan o pagsasama nina Onyang at Sinte. At si Tata Ambo, hindi man natahimik ay nagpakita na rin ng mga palatandaang **lumalamig** na hinggil kina Sinte at Onyang. Iba na ang sinasabi niya sa mga nakakau-

(*Sundan sa pah. 31*)

(Ika-13 Labas)

MATAPANG ka... bagama't batang-bata ka. —humahangang sabi ni Koronel Villa, at muling hinagod ng tingin ang kabuuan ng patpating si Mario. —Pero hindi tapang lamang ang kailangan namin dito. Kailangan namin ang mga kabataang marunong umibig sa Pilipinas. Sapagka't dakila at banal ang makabayang layuning aming itinataguyod. Ipinakikipaglaban namin ang kalayaan ng mga Pilipino.

—Ibig kong pumatay. Ibig kong... ipaghiganti ang aking ama! —walang gatol na pakli ni Mario.

—Matutupad ang nais mo.

Sandaling huminto sa pagsasalita si Koronel Villa, at masusing pinagmasdan si Mario.

—Pero... palagay ko'y dapat namang mapaukit sa iyong damdamin ang pag-ibig sa bayan. Dapat mong maunawaan ang kahulugan ng ating pamumundok, ng ating pakikilaban, upang lalong maging mabisa ang pakikilaban mo. Nguni't... A... hindi na bale. Walang kabuluhan ang mga pangungusap. Sabihin ko man sa iyo ngayon... higit na mabuti na ang karanasan ang pumukaw sa iyong damdamin.

Nang araw na iyon ay napabilang na sina Mario at Imon sa mga gerilyang pinamumunuan ni Koronel Villa. Nangangailangan ng maraming tauhan ang koronel, at madali nitong tinanggap ang dalawang baguntao.

MAG-IISANG linggo nang nakukulong si Mang Karyas sa garison. At sa loob ng panahong iyon ay malaki rin ang inihulog ng kanyang katawan. Minsan isang araw lamang kung sila'y dalhan ng pagkaing hindi mahalay sabihing maiaagapay sa pagkain ng baboy.

Noong unang idulot ang pagkaing iyon sa mga bilanggo, si Mang Karyas ay hindi nakakain. Sumakit ang kanyang tiyan sa gutom. Nang malaon ay napilit ni Mang Karyas ang kanyang sarili na kumain. At batid niyang kailangan niya ang kumain, kahit papaano, upang magkaroon siya ng lakas.

Nguni't hindi lamang ang kakulangan sa pagkain ang numakaw sa lakas at kalusugan ni Mang Karyas at ng iba pang mga bilanggong naroon sa garison. Labis na dinaramdam ng kanilang katawan at isipan ang makahayop na pagpaparusa. Umaga't hapon ay dinadala silang isa-isa sa isang kuwartong parusahan. Natikman na nila ang halos lahat nang uri ng pagpaparusa. Paghagupit sa likod hanggang sa malungayngay at mawalan ng malay-tao ang pinarurusahan. Paglulubog nang patiwarik sa maburak at mapalut-palot na balon. Pagbabaga ng bakal at pagdidiit niyon sa mga kalamnan ng bisig, binti, at hita. At iba't iba pang makahayop na parusa.

Tadtad na ng latay ang namamagang likod ni Mang Karyas. May mga sugat siyang nagnanaknak sa mga bisig, binti, at hita na likha ng nagbabagang bakal na idiniit ng malupit na berdugo. Labas na ang kanyang mga balikat. Nag-usli na ang mga buto sa kanyang pisngi. Nguni't matatag pa rin si Mang Karyas. Ikinararangal niya na kailanman ay hindi siya napasigaw ng mga kaaway kapag pinarurusahan na.

Nang araw na iyon, si Mang Karyas ay dinala na naman sa silid na parusahan. Pinaupo siya sa harap ng mabalasik na punong Hapones, at sinimulang kausapin niyon sa pamamagitan ng interpreteng Pilipino.

—Kung handa ka na raw magsabi ng totoo? —sabi kay Mang Karyas ng interprete.

Umiling si Mang Karyas. —Sabihin mo sa kanya, —aniya sa tinig na namamaos nguni't naghahayag pa ng katatagan, —na wala siyang mapapala sa akin. Mabuti pang patayin na niya ako!

Namula ang opisyal matapos maipaliwanag dito ng interprete ang sinabi ni Mang Karyas. Matagal itong hindi kumibo. Mayamaya'y inililis ang manggas ng baro. Ipinakita kay Mang Karyas ang bisig, saka nagsalita.

—Tingnan mo raw ang kanyang bisig, —pagpapaliwanag uli ng interprete. —Pareho raw kayo ng kulay. Kapwa raw kayo taga-Silangan. Ibang-iba ang kulay mo sa mga Amerikanong pinapanginoon mo at umaalipin naman sa iyong bayan. Puti sila. Ikaw naman ay kayumanggi. Naparito ang mga Hapon para palayain ang ating bayan. Nagpapakabulag ka sa paniniwala mo.

Hindi na kumibo pa si Mang Karyas, ano man ang sabihin ng Hapon. Nang malaon, hindi lamang ang pagpapaliwanag sa sinasabi ng opisyal ang tinungkol ng interpreteng Pilipino. Inulukan na rin nito si Mang Karyas na isigaw kung sinu-sino ang mga kilalang gerilya at kung saan matatagpuan ang mga iyon.

—Sundin mo lamang ang sinasabi ko, —wika pa ng interprete, —makalalaya ka. Makababalik ka sa asawa't mga anak mo. At kung tutulong ka sa amin, natitiyak kong hindi ka daranas ng gutom. Mananagana ka. Hindi mo na kailangang magtrabaho pa sa lupa.

Pagkasuklam at pagkamuhi ang nadama ni Mang Karyas. Natingnan niya nang matalim ang Pilipinong maka-Hapon. Nguni't hindi siya nagsalita gaputok man.

Nang malaon ay dumagok na sa mesa ang opisyal na Hapones. Dalawang kawal ang sumunggab sa magkabilang bisig ni Mang Karyas at inihiga siya sa sementadong sahig.

Pumikit na lamang si Mang Karyas at hinintay kung ano ang gagawin sa kanya. Isa-isang nagdaraan ngayon sa kanyang isipan ang iba pang mga pangit na larawan na nasaksihan na niya sa kulungang iyon.

Tatlo na sa limang kasamahan niya ang napapatay. Isa ang binaril. Dalawa ang hindi nakatagal sa makahayop na parusa. Kabilang si Mang Inte, ang ama ni Imon, sa tatlong iyon. At ikinararangal ni Mang Karyas na walang sinuman sa mga iyon ang sumigaw.

Inihanda na ni Mang Karyas ang kanyang kalooban sa kamatayan. Ba-

(*Sundan sa pah.* 21)

SA WAKAS, NALUSOB NINA MARIO AT IMON ANG KINAPIPIITANG GARISON NINA MANG KARYAS, SUBALI'T . . .

PAO: Lingkód...

(Buhat sa pah. 7)

kilos sa Maynila at sa mga lalawigan. Nabatid na ang anat sa walong pangkat ay binubuo ng mga tauhan ng PAO sa Kampo Crame, na dapat mamalagi sa tanggapan, nguni't napipilitang ipadala sa larangan pagka't kulang ng kawani.

Gayon man, kahit kulang ng mga kaluwagan ay patuloy na tinutupad ng PAO ang tungkulin nito — tumulong sa mga mamamayan.

Nang tanungin kung ano ang susi ng tagumpay ng PAO, sumagot si Komandante Manawis: "Pagsasama-sama."

Ang "Pagsasama-sama" na sawikain ng PAO ay saligan, kaipala, ng madiwang patakaran ni Komandante Manawis bilang puno ng tanggapan. Aniya:

"Sa pagkilos para sa kapayapaan ay walang pagpapabukas. Kung may bagay na magagawa ngayon, gagawin namin ngayon..."

Nguni't ang PAO ay hindi lamang isang sangay ng PC na tumutulong sa mga mamamayan sa pagsugpo sa panliligalig at sa pamamahagi ng tulong na panustos sa mga biktima ng sakuna. Ito'y isang tanggapang mayaman sa tala.

Ang PAO ay may sariling talaan ng iba't ibang himpilan ng radyo, bilang ng mga walanghanap-buhay, ng Huk at tulisan, ng dayuhan sa Pilipinas, at iba pa.

Marahil, isa lamang ang malubhang panganib na makasisira sa pagpapahalaga ng madla sa PAO — ang pulitika. At ito'y isang hamon sa PAO na di maiiwasang harapin sapagka't halalan sa Nobyembre.

——oOo——

Pakikipanayam

(*Buhat sa pah.* 12)

Biyernes Santo man lamang ay nakapaglilinis ako.

T. Paano po kayo nakapaglilinis?

S. **Sa pamamagitan nga ng** penitensiya. **At para lalong maging mabisa, ang mga pinagkakasalahan ko ang pinipili kong tagapagparusa. Habang lumalakad ako nang paluhod sa mabatong daan ay napasusumpit ko sa aking mga anak; sinisipa ako ng aking asawa; at hinahagupit ako ng aking mga kapitbahay.**

T. Ano po naman ang parusa ng inyong biyenan?

S. **Siyanga pala, siya ang nagpuputong sa akin ng koronang tinik.**

T. Siguro po'y halos malagutan na kayo ng hininga, ano po?

S. **Oo. Nguni't lahat ay tinitiis ko. Kasi nga'y nakadarama ako ng kasiyahan.**

T. Ano pong kasiyahan?

S. **Una'y ang mga nagparusa na rin sa akin ang gumagamot sa mga sugat ko, sakaling hindi ako lubusang mapagaling ng paliligo sa ilog.**

T. At ikalawa po?

S. **Nagiging napakabuti na nila para pabayaan ako sa aking mga dating gawi pagkaraan ng Mahal na Araw.**

T. Ang ibig po ninyong sabihi'y nagiging makasalanan na naman kayo?

S. **Kung hindi na ako magkakasala, di wala na akong pagpepenitensiyahan sa susunod na Biyernes Santo! Sa ganito'y masisira ang panata ko.**

T. Siyanga po pala. Diyan na po kayo.

S. Hanggang **sa araw ng penitensiya...**

——oOo——

Ito ang Istorya...

(*Buhat sa pah.* 17)

sap sa tindahan ni Ka Islaw...

—Nakita n'yo... Talagang sa tao'y iba na ang may paninindigan... Kung di ko pinanindigan ang bagay na iyon... baka maulit pa ang ginawa ng mga damuhong iyon... Tama, nawalan ako ng anak... Pero, aanhin ko ang isang anak na sumusuway sa magulang... Aanhin ko ang isang manugang na gaya ni Sinte ...Kaya 'yang paninindigan e, h'wag n'yong aalisin sa inyong buhay... D'yan nakikilala ang pagkatao natin...

Panay na ang pasikat ni Tata Ambo... Sikat na sikat siya sa minsan pa niyang pagkakatagumpay sa kanyang paninindigan. Nguni't isang araw ay bigla na lamang sumipot si Onyang sa kanila. Kamuntik nang hindi makilala ni Tata Ambo ang anak. Nagdadalang-tao si Onyang. Lumuluha... Pumapasok pa lang sa tarangkahan nang bumira nang panangis si Onyang...

—Diyata't nagkaroon ka pa ng mukhang magpunta rito! —salubong ni Tata Ambo kay Onyang. 'Kala n'yo gumaganap si Tata Ambo sa sarsuwela nang mga sandaling iyon. Nakapamaywang na nakaharang sa itaas ng hagdan.

—Tama na kayo, Tatang, —umiiyak nguni't pagalit daw na biglang sagot ni Onyang. —Kungdi sa inyo'y hindi ko sasapitin ito. Tingnan n'yo ang nangyari. Ayaw n'yo kaming papanhikin ni Sinte Umalis siya. Iniwan ako Nagdadalang-tao pa naman ako... Nang itanong ko kung kailan siya babalik e, kasagut-sagot pa'y **pagputi na raw ng mga uwak! (X)**

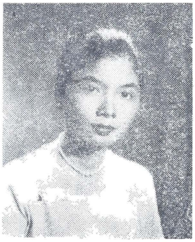

Si Bb. Norma F. Manalese, tanging anak nina Dr. at Gng. Felicisimo Manalese ng San Fernando, Pampanga, ay siyang nahirang na "Musa" sa gagawing pagdiriwang sa anibersaryo ng "San Matias Community Club" sa San Matias, Sto. Tomas, Pampanga, sa ika-20 ng Abril.

Magiging tampok sa kasayahan ang panibungad na "Rigodon de Honor" na lalahukan ng mga kilalang mamamayan ng Pampanga at Maynila, gayundin ang isang "Fashion Show" ng mga kabataan sa karangalan ng kanilang "Musa". Si Bb. Manalese ay kasalukuyang nag-aaral sa CEU.

Isang Gabi, sa Madyungan...

MAG-AAPAT na taon na si Bembot, ang bunsong anak ni Mang Asyong. At ipinagmamayabang na ni Mang Asyong si Bembot. Gabi-gabi, habang nakikipagmadyong si Mang Asyong ay ibinibida niya sa mga kalaro ang mga "kakuwanan" ni Bembot.

Si Bembot, na malimit na kasama ng ama ay natatawa na lamang na parang napapahiya kapag naririnig ang mga pagmamalaki ni Mang Asyong.

Isang gabing nagmamadyong na naman si Mang Asyong ay inutusan niya si Bembot. Pinatingnan niya kay Bembot kung anong oras na. Pagka't ang tanging relos na alam ni Bembot ay ang na sa kanilang bahay, umuwi pa ito upang tingnan nga ang oras.

Tumatakbo nang bumalik si Bembot.

—O, anong oras na, Bembot? —salubong ni Mang Asyong sa humihingal na anak.

Hindi makapagsali-salita si Bembot. Naisip ni Mang Asyong na baka nakalimutan na ni Bembot ang itinuro niya ritong pagtingin ng oras. Iniba niya ang tanong kay Bembot.

—Sa'n ba nakalagay ang maiksing kamay? At ang mahabang kamay?

Saka lang nakasagot si Bembot: —Pantay-pantay hu ang mga kamay at parehong nakayakap sa nanay!

——oOo——

Mga Suliranin...

(*Buhat sa pah.* 9)

dumarating ay nagkubli siya sa likod ng isa niyang kaibigan. Hindi naman nagtagal ay nagtungo siya sa pook na dapat naming pagtagpuan, subali't hindi na ako nakipagkita sa kanya sapagka't labis ko pong dinamdam ang ginawi niya. Lumiham ako sa kanya upang ipaalam sa kanya ang ginawi niyang hindi ko gusto at tuloy sinabi ko sa kanyang ibig ko siyang makausap at pinagsisisihan ko ang pakikipag-ibigan sa kanya. Daramdamin ko nang labis kung mapuputol na sa amin ang lahat sapagka't ang tutoo'y mahal ko siya. Sa palagay kaya ninyo'y sumang-ayon siya sa pakikipagkalas na binanggit ko sa aking liham? —ELISA.

ELISA: Sa pumayag man siya o hindi, kailangang maging matatag ka sa iyong pagpapasiyang makipagkalas na sa kanya. Ang pagpapamalas ng pagmamahal at pag-ibig ay isang bagay na mapagbabatayan ng maligayang pagkakaugnayan ng dalawang nagkakaunawaan. Kung ang mga bagay na ito ay winawalang halaga, ang pagmamahalan ay nagiging mabuway at sa katagalan ay tuluyang nawawasak. Sa pagpapasimula pa lamang ay kailangang humanap ka na ng isang mapagmahal na kauri mo upang hindi ka dumanas ng kapaitang dinaranas mo sa kasalukuyan. At yamang nalalabisan ka na sa mga pagkukulang at kawalan ng pag-aalala ng iyong kasintahan ay mabuti pang makipagkalas ka na sa kanya. —MARISSA.

——oOo——

Sining...

(*Buhat sa pah.* 8)

lak at kayo ay nagkamit ng gantimpala, huwag tatanggap ng kaukulang gantimpala para dito.

5. Manatili sa pinto samantalang nagsisipagpaalam ang mga panauhin.

Tagubilin sa mga magulang:

1. Parangalan ang inyong mga anak sa pamamagitan ng pagpapasuot at pag-aayos sa kanila ng pinakamainam ninyong maipagkakaloob.
2. Hayaang ang inyong anak na siyang naghahandog ng pagtitipon ang tumanggap sa kanyang mga panauhin samantalang kayo ay umaalalay.
3. Huwag tutuwirin ang ano mang kamalian ng inyong anak hangga't hindi natatapos ang pagtitipon at nakaalis nang lahat ang mga panauhin.
4. Huwag pababayaang maiwang mag-isa ang mga bata sa tahanan kahit sa anong dahilan. Bagama't hindi ninyo kailangang subaybayan ang mga bata sa bawa't minuto, kailangang mayroong mangalagang matanda sa bawa't ikinikilos nila. Maging laging alisto sa mga ikinikilos ng mga bata.
5. Kung ang inanyayahan ay hindi nakadalo dahil sa karamdaman, lalo't kung sa malapit lamang ito naninirahan, huwag kaligtaang padalhan ng nauukol sa kanya ang batang ito na hindi nakadalo.

Kayo Ba'y Umiibig, o Humahanga?

ni Saturnino Ocampo

ANG PAG-IBIG AY IBA SA PAGHANGA, AT ANG BAWA'T ISA'Y MAY KANI-KANIYANG SUKATAN SA BAGAY NA ITO

NGAYONG panahon ng atomika, malaganap ang taguring pag-ibig — at lalong malaganap ang nagaganap na "pag-iibigan". Sa lahat halos ng dako, makikitang magkakawit-kamay ang dalawang magkataling-puso; o magkaakbay sa sasakyan; o kaya'y magkatabing nanonood ng sine. Karamihan sa kanila'y mga tin-edyer at sa gayo'y nagsisipag-aral pa. Subali't tunay kayang sila"y umiibig... o humahanga lamang?

Walang nagsasabing hadlang ang edad ng tao sa pag-ibig. Nguni't maliwanag na isinaad ng isang manunulat na "ang buhay ay nagsisimula sa apatnapu (taong gulang)". At kung ang pag-ibig, katulad ng sinasabi ng marami, ay buhay — matatawag na *wala sa panahon* ang pag-ibig ng maraming napakababatang mangingibig.

Gayonman, may mga paraan ng pagsusuri sa tunay na pag-ibig. At, sapagka't ang pinakahuling tunguhin ng nangag-iibigan ay ang pagsasama matapos mapag-isang-dibdib, ang mga pagsusuring ito'y nauugnay sa magiging katayuan ng magsing-irog matapos na sila'y makasal.

IISANG DAMDAMIN

Higit na malaki ang pagkakataong magkatuluyan at maging maligaya sa hinaharap ang dalawang pinagtagpo ng iisang nasa, iisang hilig, at iisang bagay na inaayawan. Ito'y nagpapatunay na ang pala-palagay ng magkasintahan ay hindi magkakasalungatan. Dahil dito, malamang ang pagkakaunawaan kaysa pagkakagalit. At ang pagkakaunawaan ang sangkap na bumubuhay sa pag-ibig.

Kung ang dalawang nagmamahalan ay nagkakaiba ng panlasa sa mga bagay-bagay, paano nila maaasahang makabuo ng isang maaliwalas na tahanan sakaling sila'y mapag-isang-dibdib na? Kunin natin ang halimbawang ito: Isang lalaking mapag-alaala sa tahanan ang umibig at nakasal sa isang babaing mapagdalo sa mga pagtitipon. Sa simula, maaaring ang pagkakaibang ito sa paninindigan ay mapagtakpan dahil sa paniniwala nilang dapat silang magbigayan. Subali't sa dakong huli, mababagot ang bawa't isa. Ito'y simula na ng pagkawasak ng mga pangarap na binuo nilang dalawa.

Sa kabilang dako, kung ang magsing-irog ay may iisang kinawiwilihan at iisang inaayawan, bihirang sigalutan (kung mayroon man) ang hindi maaayos.

Ang pagkakaisa sa damdamin ay makikita sa mga karaniwang bagay lamang. Halimbawa'y kaisahan sa naiibigang uri ng kuwento, kaibigan, pagkain, pelikula, mga pananalita, kulay ng damit at iba pa. Kapag nagkasalungatan ang magkasintahan sa 5 sa bawa't 10 mga bagay na tulad nito, paghanga lamang at di pagibig ang kanilang nadarama sa isa't isa.

"Magandang bagay ang pag-ibig," sabi ng mga sikologong sina Johnson, Randolph at Pixley ng Amerika, "nguni't kung ang magkasintahan ay walang kinagigiliwang iisang bagay, mabuti pang limutin na nila ang katagang *pagibig*."

IISANG BALAK SA KINABUKASAN

Ano ang kabuluhan ng magandang pagsasamahan ng magkasintahan kung ito'y kusang maglalaho sa sandaling harapin na nila ang kanilang sarili paglagay sa tahimik?

May mga magkasuyong nabubusog sa kasalukuyang kaligayahang kanilang tinatamasa. Kung dumating ang sandaling ipasiya ng isa na lumagay sila sa tahimik upang bumalikat sa tungkulin ng isang mag-asawa, at tumanggi ang isa, nangangahulugang hindi sila magkatugon. Paghanga lamang ang nadama ng tumanggi.

Ang pagkakasundo ng magkasintahan sa kanilang mga balak ay magandang tanda ng mabuting pagsasama sa hinaharap. Ang kaisahan sa mga pangarap nila para sa magiging supling, sa mga kasangkapang binabalak nilang bilhin, at sa mga paraan ng paggasta ay magbibigay ng matibay na sandigan sa pamumuhay nila nang sarili.

Kapag hindi nabuo sa isang pangarap para sa isang magandang hinaharap ang pagtitinginan ng magkasi, paghanga at hindi banal na pag-ibig ang nangingibabaw.

PAGNANASA SA KALINISAN

May uri ng pag-ibig na nag-uugat lamang sa mga tuksuhan. Ang pagibig na ito ay maaaring tumubo nang panandalian o pangmatagalan.

Karaniwan sa pag ibig na madaling mag-usbong, nagkukulang ang magkasuyo sa mga dapat mabatid ng isa't isa. Magkagayon man, may mga umiibig na tumatanggap ng mga kapintasan ng kanilang iniibig. Sa ganito — kung sa halip na ituwid ang kapintasan o kamaliang nakikita sa isa'ay pagtatakip ang kanyang ginagawa — dinadaya niya ang kanyang sarili.

Halimbawa'y nakikita ng babae na bukod sa kanya'y may iba pang kinahuhumalingan ang lalaki, nguni't nagwawalang-bahala siya, hindi kaipala siya umiibig nang tapat. Manapa'y paghanga lamang sa katangian ng iniibig ang kanyang nadarama.

Hindi tulad ng karaniwang paniniwala, *ang pagibig ay hindi bulag*. Kusa lamang nagbubulag-bulagan ang umiibig. At pag ito'y nangyari, darating ang panahong magiging ganap na "bulag" ang umiibig na ito.

At, kung tunay mang hinahamak (o binabaka) ng pag-ibig ang lahat, unang-una niyang hahamakin ang lahat ng magdurungis sa kanyang kalinisan.

Tanging ang pag-ibig na malinis ang hindi nabibigo sa kinabukasan.

MABUBUTING ANGKAN

Sa mga pananaliksik na ginawa ng malalaking pamantasan ng Chicago, Standford at Cornell, napatunayang maliit ang pasubaling tunay ang pag. ibig ng mga magkasintahang kapuwa buhat sa mabubuting angkan.

Bagama't hindi ganap na umaangkop, ang kasabihang "kung ano ang puno ay siyang bunga" ay makapaghahambnig sa magulang at sa anak.

May mga ugaling napupulot ang isang anak sa mabuting pagsasamahan ng kanyang mga magulang at ito'y tinataglay niya sa paglaki. Dahil dito, kung ang mga anak ng mabubuting ina at ama ng tahanan ay magkakaibigan, hindi masasabing paghanga lamang ang nadarama nila sa isa't isa.

MAARING MAGHINTAY

Ngayong napapanahon ang pagiging magilas sa pangingibig ng mga tinedyer, malimit tayong makakita ng mga batang-batang magkasintahan. Kung tunay o hindi ang

(Sundan sa pah. 31)

Nang Magtapos Si Intong

ILANG linggo pa, bago sumapit ang araw na yaon ay nakabalita na si Aling Masang na ga-graduate ang anak niyang si Intong. Naisip ni Aling Masang na marahil ay gagawing sorpresa ni Intong ang pagsasabi sa kanya ng pagtatapos nito kaya hindi muna niya itinanong sa anak. Nangutang siya kay Ka Daniel ng isang pares na sapatos na puti; isang barong tagalog kay Huliong Sastre (may pantalong puti na si Intong — rami); at mga medyas at panyolito sa tindahan ni Besing.

Halos sakalin ni Aling Masang ang mga nakababatang kapatid ni Intong sa paghahanda niya sa pagtatapos nito. Katwiran niya, sa wakas ay matutupad ang kanyang pangarap — na matustusan sa pag-aaral ang kanyang panganay. Sa sandaling makapagtapos si Intong ay giginhawa na silang lahat. Hindi na siya mahihirapan sa pagtitinda.

Dumating ang araw ng pagtatapos ni Intong. Inilabas nang lahat ni Aling Masang ang mga isusuot ng anak. Nguni't gabi na'y hindi pa sumisipot si Intong.

Ilang sandali pa'y humahangos na dumating sa kanila si Mang Ikong. Galit na galit. May iwinawasiwas na pisaw: Sa may hagdanan pa lamang ay nagdiskurso na iyon: Hoy, Masang, sabihin mo sa anak mo na huwag siyang magkakamaling pakita sa akin at kakatayin ko siya!

—Aba'y bakit ho, Mang Ikong?

—Inilayas ang anak ko ng damuho!

Sa Ibabaw Ng Gulod

(*Buhat sa pah.* 17)

tid niyang hindi maglalaon at siya man ay papatayin din. Kung hindi siya mamatay dahil sa makahayop na pagpaparusa, darating ang araw na babarilin din siya kapag nakita ng mga Hapones na talagang hindi siya mapasisigaw o kapag nalaman ng mga iyong wala na siyang silbi.

Naputol ang paggunita ni Mang Karyas nang makaramdam siya ng biglang sakit sa isa niyang paa. Napasigaw siya. Ang pakiramdam niya ay nalugas ang mga buto ng kanyang paa. Nang tumingin siya sa kanyang paanan ay nakita niya ang isang malaking bolang bakal na pinagulong ng dalawang kawal. Iyon ang umipit sa kanyang paa.

—Magsasabi ka na ng totoo? —tanong ng interprete na siya nang pinamahala ng opisyal na Hapones tungkol sa paghuwisyo kay Mang Karyas.

Hindi tumugon si Mang Karyas. Mahigpit niyang itinikom ang kanyang mga labi. Naramdaman niyang gumalaw ang bolang bakal sa kanyang paanan. Iginulong iyong pataas. At muling hindi napigil ni Mang Karyas ang mapahiyaw.

Sinenyasan ng opisyal ang mga kawal na nagpapagulong sa bola, at ibinalik ng mga iyon ang bola sa pinagkunang sulok.

Kung hindi tinulungan si Mang Karyas ay hindi siya makababangon. Sapagka't hindi niya maikilos ang paang nalugas ng bolang bakal, siya'y pakaladkad na dinala ng mga kawal sa harap ng mesa ng opisyal. Muli siyang tinanong. Nguni't paano pa siya makasasagot? Walang naghahari sa kanyang kamalayan kundi ang matinding kirot na nadarama niya sa kanyang paa. At mayamaya pa'y tila kandilang naupos si Mang Karyas. Nawalan siya ng malay.

Nang muli siyang mamulat ay nasa kulungan na siya uli. Nakapaligid sa kanya ang iba pang mga kasamahang nakagulapay pa. Natingnan niya ang kanyang paang inaagusan ng dugo. Napahilakbot siya. Batid niyang ikamamatay niya ang sinapit niyang iyon.

KINAGABIHAN, sa garison ng mga Hapones ay bigla na lamang umalingawngaw ang sunud-sunod na putok. Maghahatinggabi na marahil noon, at sa nanlalabong kamalayan ni Mang Karyas, ang narinig niyang mga putok ay tila agaw-aw lamang. Mahinang-mahina na siya. Nakapakaraming dugo ang tumakas sa kanyang katawan.

Sinikap ni Mang Karyas na ituon ang kanyang pansin sa mga putok at sigaw na naririnig niya, nguni't pati diwa niya at tila wala na ring kalakas-lakas. At naisip niyang marahil ay mamamatay na siya. Kung mga gerilya ang sumasalakay na iyon sa garison, mabuti kung abutin pa siyang buhay ng mga iyon.

Napapikit si Mang Karyas. Nanlabo sa kanyang pandinig ang mga putok at kaingayan. Hindi niya batid kung gaano karaming sandali ang dumaan. Namalayan na lamang niyang pawi na ang mga putok. May naririnig siyang mga tinig, mga yabag. May pumuslit na liwanag sa kulungan. Sumilaw iyon sa kanyang paningin. At naramdaman niyang may pumangko sa kanya. Payak na kadiliman ang sumunod sa pangyayaring yaon.

MGA GERILYANG kinabibilangan nina Mario at Imon ang sumalakay sa garison. Nasubok nila ang mga Hapones. Napatay nila ang lahat ng mga iyon.

Nang makapasok na sa kulungan ng mga bihag sina Mario at Imon, unang hinanap ng kanilang paningin ang kani-kanilang ama. Sa liwanag ng plaslait na dala ng isang gerilya, tumambad sa paningin ni Mario ang kaanyuan ng kanyang ama. Parang may dumagok sa kanyang dibdib. Tumigas ang kanyang mukha, nguni't walang luhang gumitaw sa kanyang mga mata. Pinangko niya ang kanyang ama. Bagama't payat si Mang Karyas, ang bigat niyon ay naramdaman din ni Mario sa kanyang mga patpating bisig, at tinulungan siya ng isang gerilya nang makitang nahihirapan siya.

Nang makalabas na sila sa kulungan at hanapin ng mga paningin ni Mario si Imon ay nakita niya itong lupaypay na lumalakad.

—Patay na si Tatay... patay na... —paputul-putol na sabi ni Imon sa basag na tinig nang makita niya si Mario.

Pinagtiim ni Mario ang kanyang mga ngipin.

—Mabuti ka... inabot mong buhay ang ama mo! —muling wika ni Imon.

—Ibig kong pumatay ng Hapon... ng maraming Hapon! —nagngangalit na sigaw ni Mario.

—Ako man! —sigaw rin ni Imon —Wala na nga lamang Hapon sa garisong ito. Napatay na nating lahat. Pero kung may isa pa sanang buhay sa kanila... sisilaban ko sila nang buhay!

Magmamadaling-araw na nang sumikat ang pingot na buwan. Nagsabog iyon ng liwanag sa pook na kinatatayuan ng garison. Lumakas ang hihip ng hangin. Umugoy ang mga sanga ng mga punungkahoy at lumikha ng tila umaalulong na ingay. Walang buhay na gumagalaw sa garison ng mga Hapones. Malayung-malayo na noon ang sumalakay na mga gerilya.

(ITUTULOY)

SA ISINILANG NANG *Abril...*

Isang nakasisiyang munting moderna — Lady ELGIN "Amber": 21 kilatis. 18K mga numerong ginto at pananda. 14K litkas na paso ng gintong kaha. Hibla ng nylong panggalang. nakakahong pangregalo.
7310YSC . . . ₱250.00

Isang Laging-nasa-Modang "Traditional" — Lord ELGIN "Fairway": 21 kilatis. Gintong numero at pananda. Ligtas sa tagtag, di pinapasok ng tubig na 14K libas na gintong kaha. Susong panggalang Nakakahong pangregalo.
7675YCS . . . ₱305.00

ELGIN

The Beautiful Way to Tell Time

Ang mga Tauriano ay may pambihirang katangiang umaakit sa yaman. Ang iyong wasto at matalinong pag-iisip, ang nagpapaginhawa sa iyo sa paglutas ng mabibigat na suliranin at pagkabalam — palatandaan ng lahat ng tagumpay sa buhay. Kaya kailangan mo ang isang orasang gaya ng ELGIN — Isinaoras sa mga bituin para sa katumpakan, sa modelong kaha para sa walang kupas na kariktan, sadyang niyari upang magdulot ng ligtas sa pagkasirang takbo — tunay, ang orasang kabagay ng iyong pag-unlad, tumitiyak sa patuloy mong pagtatagumpay!

PEACOCK'S
The Store of Quality
DASMARIÑAS PHONE: 3-84-71

ERA

PAKANLURAN ANG MGA WEGON!
ni
WALT DISNEY
TINAPOS NI DOC ANG OPERASYON, BINENDAHAN SI MUNTING KULOG SA TULONG NI LAURA... AT NAGLIGPIT NG KASANGKAPAN...
IYAN PA LANG ANG MAGAGAWA KO... SA NGAYON!
DOC, TINGNAN MO! AT PAKINGGAN MO ANG PAGHINGA NIYA!
UNTI-UNTING NAPANGITI ANG DATI'Y NAKASIMANGOT NA PUNONG SIOUX...
AT IBINALIK NG KAPATID NI LOBO ANG PATALIM NI DOC, BILANG TANDA NG KANYANG PANANALIG AT PASASALAMAT SA MABILIS NA PAGGALING NI MUNTING KULOG...
GAMOT NG PUTI, MABUTING GAMOT! KAIBIGANG PUTI, MABUTING KAIBIGAN!
OH, DOC NAGTAGUMPAY KA!
NAKU, DOC! ANO NGAYON ANG PAKIRAMDAM NG ISANG TAONG NAGING MAHALAGA NA SANA'Y BANGKAY NA NGAYON?
WALANG KATULAD!
ISANG LINGGO PA, ANG KAPATID NI LOBO, ANG KANYANG ANAK AT ANG MGA KABIG AY PUMUNTA SA PULUTONG NG PAPAALIS NA MGA WEGON...
NARIRITO NA NAMAN SILA!
'NGUNI'T IBA NA NGAYON!
© 1957 Walt Disney Productions World Rights Reserved
1-27
MGA KAIBIGAN KAYO! ISPIRITUNG HANGIN WALA DALANG BAGYO! MGA BUNDOK, HINDI TATARIK. KAPATID NI LOBO AT MGA KABIG MANGANGALAGA SA INYO SA MALAKING TUBIG!
PALAKARIN ANG MGA WEGON!
MAY AWIT ANG HANGIN... LANGIT MALUNINGNING... MAYAMANG LUPAIN... ATING SASAPITIN!
PATULOY SA OREGON
WAKAS.
SA SUSUNOD: GUS at JAQ ni WALT DISNEY
Distributed by King Features Syndicate.

MANDRAKE ang SALAMANGKERO
mna LEE FALK at PHIL DAVIS
HABANG NAGUGULO ANG DAIGDIG SA MALAKING KAHIWAGAAN--
"NAGWAGI SA TIMPALAK, SALAMANGKERONG NAWAWALA! SI NARDA, ANG 'BINIBINING DAIGDIG', AT SI MANDRAKE, AY PUMAILANLANG SA KALAWAKAN! 'IMPOSIBLE! SABI NG MGA DALUBHASA--"
AYWAN KO! NGUNI'T MANANATILI KA SA PIITAN HANGGANG SA MALUTAS KO'YAN! NASAAN SINA MANDRAKE AT NARDA?
NGUNI'T ANO'NG KINALAMAN NITO SA AKING TIMPALAK?
1
IMPOSIBLE! NAPAKALAKING KABABALAGHAN--PARANG MAHIKA NG ISANG BUMBAY!
NAKALILIKHA NG KABABALAGHAN SI MANDRAKE. SIYA ANG GUMAWA NIYON!
NGUNI'T NASAAN SI MANDRAKE AT SI NARDA?
2
HABANG LUMALALA ANG PAGTATALO--UKOL SA KINARORONAN NILA. PATULOY SILANG NAGLALAKBAY SA KAITAASAN, DALA NG MAHIWAGANG SASAKYAN--
3
MANDRAKE--ANO'NG NANGYAYARI SA ATIN?
NAHUHULAAN KO NA ANG IDEYA! KATAKA-TAKA, KAHANGA-HANGA! ANG MAHIWAGANG TIMPALAK AT AT ANG IMPOSIBLENG GANTIMPALANG--TINGNAN MO!
4
NAKABITIN SA KAITAASAN ANG MAY ISANG MILYANG HABANG SASAKYAN! PINASOK NILA ITO!
5
HUWAG KANG MATAKOT, BINIBINING--E, NARDA. NANALO KA SA IYONG PLANETA.
MAKIKITIMPALAK KA NGAYON, UPANG PILIIN ANG BINIBINING KALANGITAN, SA PINAKAMAGANDANG BABAE SA ATING SANLIBUTAN!
!
!
6
ITUTULOY.

Tarzan®
EDGAR RICE BURROUGHS
NAGWAKAS ANG SALUSALONG PANG-HAPUNAN NG REYNA NANG ANTUKIN ANG KANYANG MGA KASALO-- WALANG MALAY SA IPINAINOM NA PAMPATULOG NG DOKTOR-KULAM!
SI WALTER AY NAGKUNWANG INAANTOK DIN. "SA PALAGAY KO'Y MARAMI TAYONG NAKAIN," HABANG NAG-HIHIKAB AY USAL NIYA.
NATAHIMIK ANG LAHAT, HABANG BUONG PANANA-BIK NA HININTAY NI WALTER ANG GANAP NA PAG-KALIMOT NG MGA KASAMA.
PALIHIM NIYANG DINU-KOT ANG PATALIM NI TARZAN BUHAT SA SUKSUKAN NIYON--
DICK VANBUREN JOHN CELARDO
AT, PASUBUK-SUBOK NA LUMABAS, TINALUNTON NIYA ANG MAHARLIKANG KUBOL UPANG PUMATAY!
ISANG KAHINA-HINALANG INGAY ANG GUMULANTANG KAY KATHY AT ITO'Y NA-PATILI- SAPAGKA'T BATID NIYANG PAGPATAY ANG TANGKA NG MAHIWAGANG ANINO.
12-30 1347
Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Hihintayin Kita
MALILIIT PA SINA HECTOR AT MELITA AY KAHILIHILI NA ANG PAGTITINGINAN. MALIMIT SILANG MAGHINTAYAN SA LILIM NG ISANG PUNO NG AKASYA SA MAY PAARALAN...
Kuwento ni NESTOR REYES
Guhit ni TEMY BAUTISTA
BAKIT NAMAN KATAGAL MO? KANINA PA KITA HINIHINTAY!
MANGYARI, E... INUTUSAN PA 'KO NG INAY!
SILA'Y NAGBINATA'T NAGDALAGA NA DI NAGBABAGO ANG MATAMIS NA PAGSASAMAHAN...
ALAM MO, MELITA... NAPANAGINIPAN KITA KAGABI!... ANG SAMA-SAMA NG LOOB KO! KASI BA NAMAN, NAGTANAN DAW KAYO NI FELIPE! ANG AKALA KO'Y TUTOONG-TUTOO NA...
KU!... KELAN MAGKATUTOO 'YON! KUNG SI FELIPE RIN LANG ANG MAPAPANGASAWA KO AY MAGPAPAKATANDA NA 'KONG DALAGA!
...HANGGANG SA ANG KANILANG MGA PUSO'Y MABUKLOD NG MATIMYAS NA PAG-IIBIGAN...
MALIGAYA KA BA SA ATING PAGMAMAHALAN?
WALANG KASING-LIGAYA, HECTOR!... AT KUNG ILALAYO KA RIN LAMANG SA AKIN NG MGA PANGYAYARI AY MABUTI PANG MAWALA NA RIN ANG AKING BUHAY!
NGUNIT ISANG ARAW, NATUKLASAN NILA ANG ISANG MAPAIT NA KATOTOHANAN...
ITAY...
MGA WALANG-HIYA!... TUTOO PALA ANG TINATANGGAP KONG BALITA! ANG BUONG AKALA NAMIN AY NAGTUTURINGAN LAMANG KAYONG PARANG MAGKAPATID, IYON PALA'Y...
ITAY!
BUHAT NGAYON AY HUWAG KO NANG MABABALITAANG KAYO'Y MAGKASAMA! AT IKAW, LALAKI! DAPAT MONG MALAMANG KINASUSUKLAMAN KO ANG TAONG TRAIDOR! AT PARA SABIHIN KO SA IYO ANG TUTOO, ANG ANAK KO'Y IPINAKIPAGKASUNDO KO NA SA ANAK NG MATALIK KONG KAIBIGAN! KAY FELIPE DE LA RAMA!
IYAN ANG TUTOO!... AT SA AYAW MO'T SA IBIG AY AKO ANG MASUSUNOD! HINDI MAAARING MASUBO AKO SA KAHIHIYAN!
IPINAKIPAGLABAN NINA MELITA AT HECTOR ANG KANILANG KARAPATAN SA PAG-IBIG, AT ISANG GABING SILA'Y LIHIM NA MAGTAGPO, NAGTIPAN SILANG MAGTATANAN SA KINABUKASAN...
HINTAYIN MO AKO ROON, SA GANAP NA IKASIYAM...
HIHINTAYIN KITA...
SA ORAS NG TIPANAN, HINDI SUMIPOT ANG BINATA...
WALA PA SIYA!... BAKIT KAYA?
HINDI NA NGA DARATING, SAPAGKA'T IPINAGKAIT SA KANILA NG TADHANA NA TULUYANG MAGKAHINANG ANG KANILANG MGA PUSO--KATULAD DIN NG IBANG SAWIMPALAD NA MAGKASUYONG PINAGLUPITAN NG PALAD SA IBABAW NG LUPA!
NABIGO ANG PAGHIHINTAY NI MELITA. TIRIK NA ANG ARAW NANG IPASYA NIYANG UMUWI... LIGALIG ANG ISIPAN SA DI MALAMANG PANGYAYARI. AT NAPAHAGULGOL SIYA NG PANANGIS NANG MATUKLASAN ANG KATOTOHANAN...
HECTOR!...OH, HECTOR!... SADYANG TAYO'Y KULANGPALAD! HU-HU-HU-HU...
HINDI NAPILIT SI MELITA NG KANYANG AMA NA PAKASAL KAY FELIPE. AT NAGDAAN ANG MGA TAON... NA NANATILING LUKSA ANG PUSO NG DALAGA. ANG PANGUNGULILA NIYA SA KASUYO AY INIHAHANAP NIYA NG BAHAGYANG ALIW SA MGA POOK NA MALIMIT NILANG PAGTALIKAN NANG MGA ARAW...
HECTOR... HINDI NA AKO MAKATATAGAL!... MALAPIT NA AKONG SUMUNOD SA IYO!... HINTAYIN MO AKO, MAHAL KO...
SAMANTALA...
HIHINTAYIN KITA, MELITA...
WAKAS

(ANG PANGALAN NG MGA TAUHAN AT ANG MGA PANGYAYARING BUMUBUO SA MGA KUWENTONG NALALATHALA SA MAGASING ITO AY PAWANG KATHANG-ISIP LAMANG NG SUMULAT. ANG ANO MANG PAGKAKAHAWIG SA TUNAY NA BUHAY O PANGALAN NG SINOMANG TAO, BUHAY MAN O PATAY, AY ISANG PAGKAKATAON LAMANG NA DI SINASADYA)

TUNAY NA PANGYAYARI

ANG NAKARAAN: Ako'y mapaglaro sa pag-ibig. Kasiyahan ko nang masabi ng iba na marami akong kasintahan. Hindi ko dinirinig ang mga pangaral at paalaala ng aking ama't ina sa panganib na maaari kong kasuungan. Hindi ko naman pinagsasamantalahan ang mga babaing pumapatol sa akin. Ang totoo, pag sila'y napaibig ko na ay parang ibig ko nang layuan at iwasan. Aywan kung bakit ako nagkakagayon. Isang araw, nagkaroon kami ng magandang kapitbahay. Hinangad kong mapabilang siya sa aking mga kasintahan upang muli akong makapagmagaling sa aking mga kaibigan. Kinabukasan ng umagang dumungaw ako ay nakita ko siyang muling nakapanungaw, gaya nang nagdaang gabi. Sinipulan ko, at nakangiting napatingin siya sa akin . . .

——oOo——

(Karugtong)

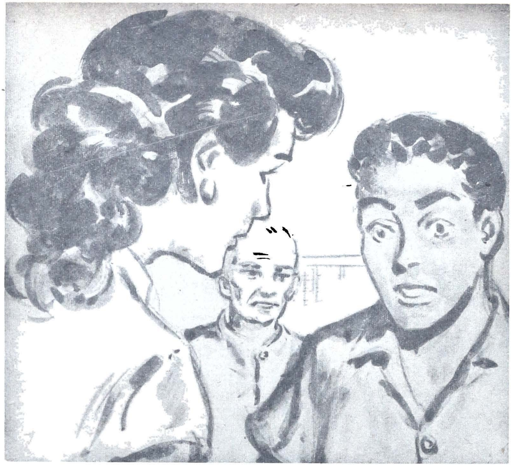

"Gayon na lamang ang aking panghihilakbot, nang..."

"Ang Aming Kapitbahay"

Pagtatapat ng isang Kawani
kay Benito R. Cadiz

MAY MGA TAONG KUSANG NAGSISISUONG SA PANGANIB UPANG PAGKATAPOS AY MANGATAKOT AT PATAKBONG MAGSIIWAS!

MATAGAL na tinitigan ko ang babae, na nakipagtagalan din naman sa akin nang titig. At naisaloob kong "masama na rin ang tama" niya. Iyon ang isa sa mga unang tanda ng pagtatagumpay ko sa pag-ibig ng isang babae. Pag tinitigan ko at nakipagtitigan din sa akin, malamang kaysa hindi ang mapaibig ko na pagkalipas lamang ng ilang araw.

Nguni't ang pagkakataong namagitan sa amin nang mga sandaling iyon ay madaling naputol nang makita kong lumapit sa bintana ang matandang lalaking nakita ko nang nagdaang araw. Natiyak kong iyon ang kanyang ama. Masama ang tingin sa akin. Pagkuwa'y lumitaw naman ang lalaking may mabulas na pangangatawan na nakita ko na rin nang nagdaang araw. Matalim din ang tinging iniukol sa akin, at kapagkuwa'y biglang isinara ang bintana.

Parang ibig kong magalit sa ginawing iyon na isang paghamon sa aking pagkalalaki. Nguni't minarapat kong magtimpi. Naisaloob kong "may kababawan" ang asal at ugali ng mag-ama, at hindi kailangang patulan ng isang nakauunawa. Bukod doon, naisip kong walang mangyayari sa hangarin kong mapaibig ang maganda naming kapitbahay kung hindi ko "susugalan" ang kanyang ama at ang lalaking iyon na napipiho kong kapatid niya.

Kinahapunan, gumawa ako ng isang sulat. Ganito ang maikling nilalaman:

"Hindi ko mapigil ang paghanga sa iyong kagandahan, at nais kong tayo'y maging magkakilala. Nguni't tila napakahihigpit ang dalawang lalaking kasama mo sa bahay, na kung hindi ako nagkakamali ay ama mo at kapatid. Maaari bang ipahiwatig mo lamang sa akin kahit na sa anong paraan kung maaari akong bumisita sa iyo? — ANG IYONG KAPITBAHAY."

Naghintay ako ng pagkakataon. At kinabukasang makita ko siyang muling nakapanungaw, samantalang ang dalawang lalaki'y gumagawa ng bakod sa kanilang harapan ay inihagis ko sa loob ng kanilang bahay ang sulat. Nawala siya sa bintana, at natiyak kong nabasa niya iyon.

At hindi ko inaakala, hindi lamang pahiwatig ang tinanggap ko kundi isang ring sulat na ipinabigay niya sa isang bata. Sa sulat na yaon ay nakasinag agad ako ng pag-asa sa aking layon. Ipinagtapat niya sa pamamagitan ng sulat na iyon ang katotohanan: na talagang mahigpit ang kanyang ama at kapatid; na hindi siya makapanaog ng bahay; na walang lalaking makapanhik sa kanila sapagka't laging nakasara ang kanilang pinto; na kaya sila lumipat sa aming kapitbahay ay upang ilayo siya ng kanyang ama sa mga binatang madalas mangharana sa kanya sa pinanggalingan nilang bahay; na tinatanggap daw niya ang pakikipagkaibigan ko, at ang aming paguusap ay daanin na lamang namin sa pagsusulatan.

At iyon na ang naging simula. Buhat noon ay nagpalitan na nga kami ng mga liham . . . hanggang sa di nagtagal at tinanggap niya ang iniluhog kong pag-ibig, gaya ng aking inaasahan.

Isang bagay ang ipinagtataka ko. Hindi ko nga siya nakitang nanaog man lamang ng bahay. At sa tuwing babanggitin kong maglalakasloob na akong pumanhik sa kanila at bahala na kung ano man ang mangyari, ay tumututol siya. Tiyak na magagalit daw ang kanyang ama at kapatid, at sa gayo'y baka lalo lamang maputol ang aming pagkakaunawaan. Sinabi pa niyang magpatuloy na lamang kami sa lihim na pagmamahalan pagka't lalo kaming manabik sa isa't isa.

Nais ko sana siyang pagbigyan. Nguni't nais ko rin namang subukin kung sadyang tapat ang pag-ibig niya sa akin. Kaya sa isa kong sulat ay sinabi kong sa ayaw niya't sa hindi ay papanhik ako sa kanila at haharap sa kanyang kapatid at magulang. O kung ibig naman niya, lihim kaming magtagpo sa isang pook upang kami'y magkausap at tuloy makapagtalik.

Sa kauna-unahang pagkakataon, sinagot niya ako ng pagsang-ayon. At hindi ang pagpanhik ko sa kanila ang pinili kundi ang pakikipagtagpo niya sa akin sa isang pook na siya na rin ang nagtakda kung saan.

Bihis na bihis ako nang gabing magtungo ako sa pook na aming tipanan. Yao'y sa may panulukan ng kalye Forbes at Dapitan, malapit sa Unibersidad ng Santo Tomas.

Gaya ng kanyang sinabi, dinatnan ko roon ang isang taksing siya raw niyang kinalululanan at pinaghihintayan. Nguni't sa buong pagtataka ko, ang kanyang ama at kapatid ang nagmamadaling lumunsad sa sasakyan nang ako'y makita.

—Nabasa namin ang sulat mo sa aking anak, —matigas ang tinig na wika sa akin ng matandang lalaki. —Ngayon lamang namin nalamang matagal na pala kayong may pagkakaugnayan ni Fidela!

—Dinaramdam kong inilihim nga namin sa inyo ang bagay na ito, —mapakumbaba ko namang sagot. —Nguni't naipagtapat niya sa akin na mahigpit daw kayo at hindi kayo nagpapapanhik man lamang ng lalaki sa inyong tahanan, kaya naman kami nagkagayon...

—Pero tatanungin kita, kaibigan, —sabad naman ng kapatid ni Fidela. —Tapat ba ang hangarin mo sa kapatid ko?

—Hindi kayo dapat magalinlangan, —mabilis kong tugon upang madali kong mapanibulos ang kanilang kalooban. Bagama't may kadiliman ay nakita kong ngumiti ang kapatid ni Fidela.

—Hindi ako naniniwala, — ang wika. —Papaano ka magiging tapat sa isang babaing ni hindi mo pa nakakausap nang harapan at hindi mo pa nakikilala nang lubusan?

—Nakikilala ko na siya. Ang pagkikita namin arawaraw sa bintana ay sapat na upang di ko pag-alinlanganang siya'y aking iniibig at siya ang babaing katugon ng aking puso.

Ang matandang lalaki naman ang nakita kong bahagyang ngumiti.

—Nagsisinungaling ka. Hindi ako makapaniniwala sa sinasabi mo! —ang wika.

—Niloloko mo lamang ang kapatid ko at siguro'y ibig mong paglaruan! —dugtong naman ng isa.

Sa kauna-unahang pagkakataon buhat nang ako'y matutong maglaro sa pag-ibig, noon lamang ako nagpakatatag sa pagsagot bilang isang lalaki sa harap ng kapuwa ko lalaki. Ang salitang iyon ay isang paghamon sa aking karangalan. At sa kabila ng lahat, ay mayroon pa namang karangalang nalalabi sa aking pagkatao. Kaya, pinanindigan ko ang aking pangungusap. Maganda si Fidela, at hindi ako magsisisi kung tutuyan mang mapasubo sa kanya, bagama sa simula'y gayon ang aking hangarin.

—Upang matunayan sa inyo

(Sundan sa pah. 31)

"Remember Me"
(Alaala Kita, Mahal Ko...)
IKA-5 LABAS
ang nakaraan: PINAGTANGGOL NI LEANDRO SI TERESA. NAIPAGTAPAT NG DALAGA ANG SANHI KUNG BAKIT MINARAPAT NIYANG MAGHANAPBUHAY SA GAYONG PARAAN. SUMIPOT SI LULU... AT NAGPARINIG NG MAPANGUTYANG PANGUNGUSAP...
HINDI SIYA ANG YUMAYA SA AKIN! AKO ANG KUSANG SUMABAY SA KANYA SA HANGAD NA MALAMAN ANG ILANG MAHAHALAGANG BAGAY...
PERO HINDI KA NA BA NAHIYA SA TAO NA MASABING NAKIKITUNGO KA SA BASAHANG 'YAN! BA! PAHALAGAHAN MO NAMAN ANG PANGALAN NG ATING ANGKAN! LALO NA NGAYON... KANDIDATO ANG TIYO FILEMON!
katha ni EDDIE RAÑOLA
KUNG IYAN ANG AKALA MO AY NAGKAKAMALI KA, LULU! HIGIT NA DAPAT TAYONG MAGPAKUMBABA NGAYON UPANG MAPALAPIT SA KALOOBAN NG MGA TAO!
PERO HINDI SA GANYANG PARAAN NA PINABABABA MO ANG IYONG SARILI!... SAKA, ANG PRINSIPAL NA IKINAGAGALIT KO AY TILA WALA NA AKONG HALAGA SA IYO! NATIIS MONG MAPANGHAL AKO SA KAHIHINTAY GAYONG...
HUWAG NA KAYONG MAGALIT, 'MISS'... BUHAT NGAYON AY HINDI NA NINYO MAKIKITANG NAGKASABAY MAN LAMANG KAMI SA DAAN NI MR. MIJARES! HINDI KO RIN MATATANGGAP NA DAHIL LAMANG SA ISANG KATULAD KO AY MADUNGISAN ANG MARANGAL NINYONG PANGALAN...
PINANGILIRAN NG LUHANG LUMAKAD NA ANG DALAGA...
O... ANO PA! TAYO NA AT NAIINIP NA ANG MGA KASAMA NATIN! IKAW NA LAMANG ANG HINIHINTAY!
HALATANG MASAMA ANG LOOB NI LEANDRO...
HINDI KO AKALAING MAGPAMALAS KA NG GAYON SA ISA PA NAMANG KAWAWANG TULAD NIYA! WALA NAMANG GINAGAWANG MASAMA 'YUNG TAO, KUNDI...
AT AKO PA NGAYON ANG SINISI MO! BAKA NAMAN GALIT KA DAHIL SA NAPUTOL ANG PAGLALAMBINGAN NINYO ...E, SUNDAN MO ULI SIYA!
ANO BA ANG PINAGSASABI MO! ITONG SI LULU, OO...
MANGYARI PO E HALATANG-HALATA KO ANG MASYADONG PAGPAPAHALAGA MO SA BABAING 'YON! KAYA PATI AKO, E...
SA HANGAD NA HUWAG NANG HUMABA ANG KANILANG SALITAAN AY HINDI NA SUMAGOT PA ANG BINATA. NGUNIT HANGGANG SA NANONOOD NA SILA NG SINE AY BAHAGYA NANG UMIMIK AT KUMIBO-DILI...
SAMANTALA...
ANO'NG UWI MO, ATE? ... MALAKAS BA ANG KITA MO?
KAUNTI!... HETO, PANSIT! ... ILAGAY MO NA SA PINGGAN AT NANG MAPAKAIN NATIN ANG NANAY...
MAKALIPAS ANG ILANG SANDALI...
ILANG ARAW NANG PANAY NA PANSIT NA LANG ANG KINAKAIN NATIN!
PA'NO, MAS MURAMURA IYAN... SAKA HINDI NA KAILANGAN ANG KANIN! ALAM MO NAMANG KAILANGAN NATING MAKATIPID PARA SA MGA GAMOT NG NANAY...
KAWAWANG MGA ANAK KO! ... KUNG HINDI NAMATAY ANG INYONG AMA... AT KUNG HINDI AKO NAGKAGANITO, HINDI NINYO DARANASIN ANG GANYANG KALAGAYAN!
HUWAG MO KAMING ALALAHANIN, NANAY!... ANG TUTOO'Y MALIGAYA KAMI!... AT KUNG KAYO NGA LAMANG AY NAGALING NA, LALONG MALULUBOS ANG AMING KALIGAYAHAN...
NGUNIT ALAM NI TERESA NA DINADAYA NIYA ANG KANYANG SARILI. ANG NAGKAKAPATUNG-PATONG NA MGA KASAWIAN AT KAAPIHAN NILA SA BUHAY AY MGA TINIK NA NAKATIMO SA KANYANG PUSO. HINDI NIYA NAPAGLABANAN ANG KANYANG DAMDAMIN AT...
DIYOS KO!... OH, DIYOS KO! ... HU-HU-HU...
ITUTULOY-

Iba't-ibang KULAY sa PUTING-TABING

pitak ni eddie rañola

Si Celia Fuentes, ang "Reyna ang Aksiyon sa Puting-tabing"; ay gumaganap ng naiibang papel sa **Reyna Sirkera** ng Everlasting. Katambal niya si Eddie del Mar, ang nahirang ng FAMAS na pinakamahusay na artistang lalaki ng 1956.

Si Celia, na nag-aangkin din ng karangalan bilang pinakamahusay na katulong na artistang babae ng 1955, ay higit na hahangaan sa pelikulang itong tigib ng makapigil-hiningang mga tagpo. Siya'y isang sirkera, na hindi lamang nagsisirko kundi "nagpapasirko" rin ng pag-ibig ng kalalakihan. At hindi lamang si Celia ang hahangaan dito ng madla kundi gayundin si Eddie, na sa kauna-unahang pagkakataon ay mapapanood sa papel ng isang "sikat na sirkero". Ang mga gampaning tinupad ng dalawang bituin sa panooring ito ay hindi kapala mapapantayan ng ibang mga bituin, ayon na rin sa sabi ng mga taong nakapanood ng ilang bahagi ng pagsisiyuting ng **Reyna Sirkera.**

Ito'y sa direksiyon ni Felix Villar.

Kasalukuyang ginigiling sa kamera ang **Diyosa**, isang pelikula ng mga kababalaghan, na pinagtatambalan nina Rita Gomez at Ric Rodrigo. Ito'y sa pamamahala ni Conrado Conde na sa kauna-unahang pagkakataon ay magpapamalas ng mga "salamangka sa kamera" upang mailarawan ang mga tagpo't pangyayaring hinihingi ng kasaysayan. Ipinahayag din ni Direktor Conde na malamang na maglungo sila sa Kabikulan upang doon kunan ang maraming tagpo ng pelikula, na, ayon sa istorya ay naganap sa mahimalang talon ng Miramar.

Nakatakdang simulan sa buwang ito ang pagsasapelikula ng **Turista**, isang malaking produksiyon ng LVN-Daiei Motion Pictures na buungbuong gagawin sa Hapon. Tutulak ang pangkat na gagawa ng pelikulang ito, patungong Hapon, sa ika-17 ng Abril, sa pamumuno ni Abugado Manuel de Leon, tagapamahalang pangkalahatan ng LVN.

Sa pakikipanayam ni Abugado de Leon sa mga pinuno ng Daiei ay napagkasunduan ang mga sumusunod:

Una, ang gagamiting "script" ay ang kay Direktor Felicing Constantino, na siya ring mamamahala sa pelikula; ikalawa, ang pamamahagi ng pelikula ay pangangasiwaan ng Daiei; at pangatlo, ang mga bituing magsisiganap sa pangunang papel ay sina Nida Blanca, Nestor de Villa, Bimbo Danao at Atsuko Kindaichi, samantalang ang mga katulong na bituin ay sina Rebecca del Rio, Luisa Mantesa at Bayani Casimiro.

Ang **Turista** ay nakatakdang itanghal sa ibang bansa.

Ang **Bicol Express** ng Premiere Productions ay masasabing nag-iisa sa kanyang uri na hindi pa inaangkin ng ibang mga pelikulang Pilipino. Ito ang kauna-unahang pelikulang pinamamahalaan ng pitong batikang direktor, binubuo ng pitong kasaysayan at nilalabasan ng 17 bituin. Ito rin ang kauna-kunahang pelikulang ang kasaysayan ay magsisimula sa gabi... at magwawakas din sa karimlan ng gabi.

Maaaring di paniwalaan, nguni't ang lahat nang tagpo sa pelikulang ito ay panay na kuha sa gabi, at wala isa mang tagpo sa araw. Kung bakit, at kung paano nangyari ang gayon, ay siyang lalo pang kapana-panabik malaman sa pagtatanghal ng pelikulang ito.

Ang **Bicol Express** ay siyang pang-ika-11 anibersaryong pelikula ng Premiere at inaasahang daragsaan ng mga manonood, katulad ng **Apat na Kasaysayang Ginto** na siyang itinanghal na pang-ika-10 anibersaryo ng samahan.

Isang pelikulang tiyak na makapagpapaluha sa mga ma-

Isang Kaugaliang Pilipino...

Ang mga taga-Luzon ay may pambihirang kaugaliang laging tinutupad sa panahon ng pagtatanim. Bago magtanim ng mga bungang-kahoy, ang mga magsasaka ay labis na nagpapakabusog sa pagkain ng mga prutas sa paniwalang kapag busog ang nagtanim, ang mga puno ay mamumunga lamang ng malalaki at malulusog na prutas.

Lubos na matanda kaysa maraming kaugaliang Pilipinong umiiral hanggang ngayon ay ang paghahandog at pag-inom ng—

GINEBRA
SAN MIGUEL

"Ang Kinagigiliwang Hinebra Buhat Pa Noong 1834!"

Sa loob ng mahigit na isang daang taon, ang GINEBRA SAN MIGUEL ay siyang paboritong hinebra sa Pilipinas. Ito ang nakapagdudulot ng higit na kasiyahan sa mga kapistahan at masasayang pagtitipon sapagka't laging nag-iibayo ang sarap ng mga inumin kung may GINEBRA SAN MIGUEL.

MAKINIG SA:
"Edong Mapangarap" sa DZFM, Martes, ika-8:00-8:45 ng gabi; "Mga Kuwento ni Lola Basyang" sa DZPI, Biyernes, ika-8:00-8:30 ng gabi; "La Tondeña Grand Amateur Contest" sa DZBB, Linggo, ika-5:30-6:30 ng gabi.

isang produkto ng
LA TONDEÑA, INC.

Tila may kung sinong naaalaala si "TORKWATA" (Susan Roces) kaya ganyan ang kanyang anyo! Katambal ni Susan si Eddie Arenas sa pelikulang itong pinamamahalaan ni Rosa Mia, ang tanging direktora ng Sampaguita.

Hindi akalain ni Cynthia Zamora, sumipot ang anak na si Corazon Rivas na kasama ang makisig na si Jose Romulo. Ito'y sa "WALA NANG ILUHA" ng People's Pictures na sisimulang itanghal ngayon sa dulaang Dalisay.

nonood ang malapit nang mapanood sa puting tabing — ang **Ang Bahay sa Bundok** ng Rudy Robles Productions. Pinangungunahan nina Myrna Delgado at Amado Cortez, ito'y kasaysayan ng magkakapatid na nagkaroon ng iba-ibang ugali, bagay na naging sanhi ng pagsalunga sa kalbaryo ng kanilang mababait na mga magulang. Hindi ito dapat kaligtaang panoorin ng mga ama at ina ng tahanan, gayundin ng mga anak, sapagka't kapupulutan ng mga gintong halimbawang dapat panuntunan sa buhay.

Ani Myrna, nang minsang kapanayamin ng mga mamamahayag: "Sa lahat nang pelikulang nilabasan ko, dito lamang ako malimit mapaluha nang totohanan, sapagka't para bagang sumisigid sa aking puso ang inilalarawang mga pangyayari."

Pinamamahalaan ni Rudy Robles at "screenplay" ni Jose C. Garcia, and **Ang Bahay sa Bundok** ay isa sa mga pelikulang karapatdapat panoorin ng lahat sa panahong ito ng tinatawag na "atomic age".

Sina Dr. at Gng. Jose Perez ay nakatakdang magbakasyon ng may dalawang buwan sa Amerika. Makakasama nila ang kanilang mga anak na sina Marichu at Pepito.

Halos kasunod ng mga Perez, sina Rosa Mia, Paraluman at Liza Ferrer ay tutungo naman sa Tokyo upang katawanin ang Sampaguita sa nalalapit na "Southeast Asia Film Festival."

„Minsan ay nakita ng ilang taga-LVN si Eddie Rodriguez na may kaharap na ilang bote ng serbesa sa isang malaking restauwant sa "downtown". Nang lapitan ng isa at kausapin ay nahalatang medyo natatangay na ng mga bula ng serbesa ang makisig na artista. At sa pagkakataong iyon, bagaman nais pa yatang ilihim, ay lumitaw ang kadahilanan kung bakit may sama ng loob na nais lunurin si Eddie. Nangungulila raw siya sa isang mahal sa kanyang puso, bagaman hindi napilit kung sino ang tinutukoy.

Aywan nga lamang kung kami'y nagkakamali... nguni't maaaring ang pinangungulilahan ni Eddie ay si Charito, na hanggang sa mga sandaling sinusulat ito ay nagbabakasyon pa sa Bulakan. Hindi nga kaya...?

Nang dumating buhat sa Hollywood ang prodyuser na si Manuel Vistan, Jr. ay may pasalubong na magandang balita. Ito'y ang balak na paggawa niya ng isang pelikulang may pamagat na "Night in Manila" na lalabasan ng mga tanyag na bituin ng Hollywood — maaaring kasama si Robert Ryan o si Ray Milland.

Ayon na rin sa sariling pagtatapat ni Nida na nalathala sa isang malaganap na magasin, ay makasaysayan pala sa isang lalaki ang magagandang daliri ng kanyang mga kamay. Sa tuwing makikita ng lalaking iyon ang kanyang mga daliri ay pilit na magugunita ang isang malubhang pangyayaring muntik nang humantong sa di na nila pagbabatian kailanman. Salamat at lumilipas ang mga pangyayari at kaipala'y malilimot din nila ang tagpong yaon pagdating nang araw. Sa katotohanan, sila ng lalaking iyon ay muli na namang naging matalik na magkaibigan.

Naging tudlaan ng nagtatanong na mga paningin ang makisig na si Luis Gonzales noong nakaraang "Gabi ng FAMAS" sa Fiesta Pavilion ng Manila Hotel. Isang magandang babae ang kasama niyang bumagtas sa bulwagan patungo sa umpukan ng mga taga-Sampaguita.

"Sino kaya iyon?" ang tanungan ng marami.

Pabulong na tinukso si Luis ng isang kaibigan, nguni't nang ipakilala niya ang tinutukoy na babae ay napangiti na lamang ang isa. Ang kasama pala ni Luis ay si Marlene Dauden, ang bagong tuklas na bituin ng Sampaguita na ipakikilala sa **Mga Ligaw na Bulaklak.**

Paniwalaa't dili: si Direktor Fred Daluz ng LVN ay nagbukas ng isang timpalak na may nakalaang malalaking gantimpala. Ang timpalak: ukol sa mga unang makapagpapadala ng apat na lumang sapatos na ipaggagamit kina Nida Blanca, Nestor de Villa, Lita Gutierrez at Rey Ruis sa pelikulang **Kalyehera** ng LVN.

Ayon sa mga nakakikilala kay Eddie del Mar sapul sa pagkabata, si Eddie ay hindi ngayon lamang nakapagtamo ng malaking karangalan (Pinakamahusay na Artistang Lalaki ng 1956). Si Eddie ay naging "Valedictorian" sa elementarya, at nanguna pa rin sa mga kamag-aaral nang magtapos sa **high school.** Bukod diyan, si Eddie ay ilang ulit na raw nagtamo ng gantimpala sa paligsahan sa lukson-lubid at minsang nagkampeon sa larong tantsing noong bata pang munti.

Minsa'y nagtatatarang na lumapit si Oka (Oscar Obligacion) sa mga kasamang bituing nagkakaumpok-umpok sa isang panig ng bakuran ng LVN. Nagulat ang lahat at nag-usisa kung bakit... May itinuturo si Oka sa kanyang likod habang patuloy nang kalulundag.

Nang makita ng mga kasama, may gumagapang palang maliit na butiki sa batok at hindi naman mahipo ni Oka. Sa lahat nang hayop, sa butiki pala takot at kini-

Dahil kay "DIYOSA" (Rita Gomez), si Ric Rodrigo ay nakalimot sa sarili... hanggang sa hamakin pati na ang kamatayan! Pinamamahalaan ni Conrado Conde, ang pelikulang ito ng Sampaguita ay isa pang katha ni Mars Ravelo.

Si Oscar Keesee, sa papel na ama ng tatlong anak na lalaki (Armando Goyena, Jose Vergara at Carlos Padilla, Jr.), ay handang lumaban at labanan ng isa sa kanyang mga anak sa tagpong ito sa "EL ROBO" ng LVN na pinamamahalaan ni Manuel Conde.

(Ang "caption" o paliwanag sa isang larawan sa pahina 6 ay dapat maging ganito: **Samantalang kumikilos ang mga kawal ng hukbo, ang PAO ay tumutulong sa pagbaka sa mga pamamaslang sa pamamagitan ng mga "billboard" at paskel.** Ang ibang "caption" na napalagay roon ay isa lamang pagkakamali.)

kilig ang sting tanyag na mapagpatawa sa puting-tabing!

—oOo—

Kayo Ba'y...

(*Buhat sa pah.* 20)

pag-ibig na tinataglay nila, ito'y masusubok ang kanilang katatagan sa paghihintay.

May mga bagay na isinasaalang-alang ang karamihan sa mga babae, lalo pa't may kabataan ng gulang: tumuntong sa hustong edad, makapagtapos ng pag-aaral, maglingkod muna sa mga magulang, maghintay sa matatag na hanapbuhay ng lalaki, o makapagpatayo ng sariling bahay.

Kapag ang mga bagay na ito'y hindi pinahalagahan ng lalaki dahil sa katwirang matagal ang maghintay, malaki ang pasubaling hindi taos ang iniuukol na pag-ibig ng huli. Kung magkaganito, ang hangarin niya'y pansariling kagalingan o kaluguran... at ang pag-ibig niya'y maglalaho sapagka't ito'y ibinubunsod lamang ng kanyang paghanga.

Laging nakapaghihintay ang tunay na pag-ibig lalo pa't ang ganitong paghihintay ay maglalandas sa kagalingan ng kapuwa nagmamahal.

HANDANG MAGTAPAT

Huling pagsubok sa tunay na pag-ibig ng nagiibigan ang kakayahang makapagtapat ng mga niloloob sa isa't isa, sampu ng kanilang mga pansariling suliranin

Malaking bagay para sa isang umiibig ang mabatid ang lahat ng nauukol sa kanyang minamahal — kung maaari'y pati ang nakalipas nito. Sa ganitong paraan, higit silang napaglalapit ng paniniwalang ang isa'y lubhang kailangan ng isa.

At ang pagtatapatang ito'y hindi naisasagawa ng pag-ibig na likha lamang ng paghanga.

Ang matapat na pag-ibig ay binubuo ng matatapat na puso. (X)

—o—

Ang Aming...

(*Buhat sa pah.* 27)

na matapat ang layunin ko sa inyong anak, —taas ang noong tukoy ko sa matandang lalaki, —nahahanda akong pakasal sa kanya kailan man ninyo naisin.

—Kung gayon, —lalong naging matigas ang tinig ng matandang lalaki, —ay tinataggap ko ang iyong hamon, gaya ng hamon namin sa iyo! Nguni't binibigyan pa kita ng pagkakataon. Pakakasalan mong talaga ang aking anak?

—Opo!

—Kahit na sino pa siya?

—Siya'y iniibig ko na sa mula't mula pa, nang hindi ko na hinangad na makilala muna siya nang lubusan!

—Kung gayon, pumanhik ka sa amin bukas ng umaga at doon tayo mag-usap. At tandaan mong sa iyo na rin nagbuhat ito at hindi mo kami masisisi. Matigas ka sa iyong paninindigan!

Hindi ko na naunawaan kung ano ang kahulugan ng gayong mga pangungusap. Ang tanging nalaman ko'y pumanhik nga ako sa kanila upang panindigan ang aking pagkalalaki at ang karangalan ng aking pangungusap.

Nguni't hampas ng langit, ni sa guniguni'y hindi ko inakalang lalantad sa akin ang isang kagimbal-gimbal na katotohanan! Si Fidela, ang babaing siyang nagturo sa akin ng napakahalagang aral sa buhay, ay isa palang nilikhang may napakapangit na kabuuan! Putol ang dalawa niyang paa!

Buong panghihilakbot na napaupo na lamang ako sa isang silya nang makita ko si Fidela, na hindi naman nakapagpigil sa pagluha...

—Hindi ko rin napaglabanan ang pag-ibig ko sa iyo sa kabila ng kalagayan kong ito, kaya inilihim ko sa iyo ang katotohanan... —humihikbing wika ni Fidela.

—Si Ate ay nagkaganyan nang mabagsakan ng bomba noong panahon ng hapon ang isang bahay na malapit sa aming tinitirhan, —sabi naman ng kanyang kapatid. —Salamat at hindi siya namatay!

—Iyan ang dahilan kung bakit inilayo namin siya sa paningin ng mga lalaki! —wika naman ng matandang lalaki. —Alam kong maging kawawa lamang ang kalagayan ng aking anak! At ngayong matuto siyang umibig sa kaunà-unahang pagkakataon sa kanyang buhay, na ikaw rin ang may kagagawan at may kasalanan, ay hindi kami makapapayag na siya'y mapagayon lamang!

—Ikaw din ang nagpumilit kagabi... —susog naman ng kapatid ni Fidela. —At ngayong mapasubo na kami sa usapan, ay hindi maaaring hindi mo tuparin ang iyong pangungusap! Ako'y isa ring lalaking nagsasalita sa iyo!

May pagbabanta ang tinurang iyon ng aking kaharap, at hindi ko maipagwawalang-bahala. Nguni't nakagawa ako ng paraan upang malaya pa ring makapanaog ng kanilang bahay. Hindi na ako umuwi sa amin. Nagpadala na lamang ako ng sulat sa aking ama't ina na nagpapaliwanag ng lahat.

Ngayon, parang isang kriminal na nagtatago ako upang umiwas kay Fidela. Hindi ko malaman ang aking gagawin. Paano ko mapaninindigan ang aking pangungusap at ang karangalan ng aking pagkalalaki. Maaari ba akong pakasal sa babaing iyon? Kung hindi ay habang panahon ba akong magtatago upang umilag sa paghihiganti ng kanyang ama at kapatid? Ano nga ang dapat kong gawin?

Ito... ito ang aking kinahinatnan. Kung nakinig lamang ako sa aking mga magulang at kung hindi ako naging walang pusong mapaglaro sa pag-ibig ng mga babae, kaipala'y hindi ko sasapitin ang ganitong gipit na kalagayan.

WAKAS

HINDI NATUTUNAWAN?

MAGKAMIT NG **TUNAY NA DAGLIANG LUNAS** SA PAMAMAGITAN NG MGA TABLETANG **PHILLIPS' MILK OF MAGNESIA**

MASARAP ANG LASA ANIMO'Y KENDY

Each tablet contains Magnesium Hydroxide .309 gm. 12-81

Sa laki ng katawan ng kakamping si Jose Velez ay talagang hindi matatakot lumaban si Alicia Vergel sa isang libo mang lalaki. Ito'y sa isang pagsasanay lamang ng dalawang bituin bilang paghahanda sa "MASKARA" ng Premiere.

Alam ba ninyo kung sino ang nakursunadahang ahitan ni Direktor Bert Avellana? Walang iba't si Joseph de Cordoval. Ang pagkakatuwaang ito'y naganap sa isang pagsisiyuting ng "BADJAO" ng LVN na tinatampukan ni Delia Razon. Bakit naman kaya ganyan ang anyo ni Tony Santos?

Si "Kristo"... sa Huling Yugto ng Kanyang Paghihirap

Tingnan ang pah. 2-3-4